

TOPRAK REFORMU

Hazırlayan :

Ziraat Yüksek Mühendisleri Odası

Ayyıldız Matbaası, Tel : 11 75 07 - Ankara, 1960

TOPRAK REFORMU

Hazırlayan :
Ziraat Yüksek Mühendisleri Odası

2310063205

1961 AD 431

Ayyıldız Matbaası, Tel : 11 75 07 - Ankara, 1960

(D M 4030-60)

Ö N S Ö Z

Toprak ve sermayenin, istihsalin birbirinden ayrılmaz iki unsuru olduğu cümlenin malûmudur. Bu iki unsura insan emeğinin ilâvesiyedir ki istihsalin doğuş ve devamı sağlanmış olur. Ancak, bu da kâfi değildir. İstihsal imkânlarına sahip bir kimsenin yarımından emin ve endişesiz olmasını teminde esas rolü oynayan toprağın da sahibi olması lâzımdır. Ziraî istihsalde artışı temin, köylerdeki nüfus akümüülasyonunu harekete geçirmek, işlenen topraklarda verimi artırıcı tedbirlerin alınması, işlediği toprağın sahibi olmakla hüviyetini kazanacak olan köylümüzün, yaşama seviyesini yükseltmek, toprak varlığımızda yapılacak reforma bağlı bulunmaktadır.

27 Mayıs inkılâbından sonra M. B. K. tarafından ele alınan ve İnkılâp Hükümetince derhal hazırlıklarına girişilen bu dâva, memleketimizin ana meselelerinin başında gelir. Tahakkuku pek kolay olmayan, idarî ve malî bakımdan güçlükler gösteren Toprak Reformunun kısa zamanda hali mümkün olmamakta beraber, her türlü politik mülâhazalardan uzak bulunan, M. B. K. ve onun İnkılâp Hükümeti tarafından bu yolda atılacak adımların, seçimle gelecek hükümetlerce de devam ettirileceğine inanıyoruz.

İşte bu düşünce ile ve bir ihtisas odası olarak, Toprak Reformu hakkındaki görüş ve anlayışımızı birleştirerek bu dâvanın prensiplerini ortaya koymaya çalıştık.

Bu mevzuda teşekkül ettirilen bir ihtisas komisyonununun 3 aylık me-saisi sonunda meydana getirilen ve ciddi bir emek mahsulü olan muhtıranın, Toprak Reformunun tedvini ve tatbikatı hususunda alınacak tedbirler meyânında faydalı olacağını ümit etmekteyiz.

Komisyon çalışmalarında, dâvanın önemini benimsiyerek yardımlarını esirgemeyen meslektaşlarımıza da teşekkür ederken Toprak Reformunun memleket ziraatına getireceği büyük kazancı şimdiden tebşir ederiz.

İDARE HEYETİ

İÇİNDEKİLER

I — Başlangıç	7
II — Reformun Mahiyeti	7
III — Reform Dâvasının Doğuşu	9
IV — Türkiye'nin Ekonomik Durumu	12
V — Türkiye'nin Sosyal Durumu	14
VI — Türkiye'de Topraksızlar ve Toprağı Yetmiyenler ...	16
VII — Türkiye'de Dağıtılacak Topraklar	17
1 — Devlete Ait Topraklar	17
a. Devletin hususî mülkiyetinde bulunan topraklar	17
b. Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan topraklar	17
2 — Vakıf Toprakları	18
3 — Hususî Arazi	18
4 — Islâh Edilecek Arazi	19
VIII — Türkiye'de Toprak Dağıtımının Esasları	20
1 — Toprak Verilecekler	20
a. Topraksızlar	20
b. Toprağı yetmiyenler	20
c. Başka bölgelerden gelenlere	20
2 — Verilecek Toprak Miktarları	21
3 — Dağıtılan Toprakların Kullanılışı	21
IX — Türkiye'de Toprakların Benimsenişine Ait Meseleler	22
1 — Mülk Hudutları Meselesi	22
2 — Toprak Mülklerinin Tapuya Tescilleri Meselesi	23
3 — İntikallerin Tapuya Kayıt Ettirilmesi	24
4 — Arazi Mülklerinin Parçalanması	24
5 — Dağınık Arazinin Birleştirilmesi	24
X — Türkiye'de Toprakların Kullanılışı	25
XI — Türkiye'nin Ziraî İşletmeler Bünyesi	26
XII — Türkiye'de Ziraî İşletme Şekilleri	29
1 — Doğrudan Doğruya İşletme Şekli	29
2 — Müdürle İşletme Şekli	30
3 — İcarla İşletme Şekli	30
4 — Ortakçılıkla İşletme Şekli	31
XIII — Toprak Reformunun Teknik Meselesi	33
XIV — Toprak Reformu Karşısındaki Telâkkiler	34
XV — Toprak Reformu Hakkında Tavsiyeler	38
XVI — Toprak Reformunun Sağlayacağı Faydalar	39

I — BAŞLANGIÇ

Önce, ziraatımızın birçok dâvalarını içine alan ve şimdiye kadar bir türlü gerçekleştirilemeyen Toprak Reformunu memleketimizin ana dâvalarından biri olarak benimsediğimizi belirtmek isteriz. Bu dâvanın gerçekleştirilmesi ile teknik, ekonomik, sosyal ve politik birçok faydalar sağlanacağına inanıyoruz.

İnkılâp idaresinin iş başına gelir gelmez memleketimizin bu ana dâvasını benimsemesi hepimize de sevinç ve ümit vermiştir. Bizim ötedenberi benimsediğimiz ve peşinden kostuğumuz Toprak Reformunun gerçekleştirilebilmesi için başlayan çalışmalara, düşünce ve bilgi bakımlarından katılmayı biz de bir vazife saymış bulunuyoruz.

Bu maksatla Odamızda bir komisyon kurularak bir muhtıranın hazırlanması uygun görülmüştür. Bu komisyona ötedenberi Toprak Reformu üzerinde çalışan, ihtisasları bakımından Reformun türlü konuları ile uğraşan ve toprak komisyonlarında vazife görmüş ve tecrübe sahibi meslekdaşlarımız katılmışlardır. İşte bu komisyonun çalışmalarıyla bu muhtıra meydana gelmiştir. Muhtıra Toprak Reformunun bütün teferruatını ihtiva etmemektedir. Ancak Reformun mahiyetini, zaruretlerini, gerçeklerini ana hatları ile ortaya koymaktadır. İleride derinliğine ve genişliğine incelemelere lüzum görüldüğü takdirde gene hizmete koşmak kararındayız. Bu muhtıra Odamızın Toprak Reformunu anlayışını ve bu konudaki görüşlerini açıklamaktadır.

II — REFORMUN MAHİYETİ

Herşeyden evvel Reformun mahiyeti üzerinde kısaca durmayı zarurî buluyoruz. Çünkü bu maksatla birbirinden farklı iki mefhum aynı mânâda kullanılmaktadır. Bunlardan biri «Ziraî Reform», diğeri de «Toprak Reformu»dur. Aslında «Ziraî Reform» daha geniş mânâda, ziraatı toptan kavrayan bir reformu gözetir. Böyle geniş mânâda bir reform ziraatın mevzuatını, teşkilâtını, müesseselerini, sistemlerini ve usullerini, baştan sona kadar hepsini değiştirmek, yenileştirmek ve iyileştirmek ister ve şüphesiz Toprak Reformunu da içine alır.

Buna karşılık «Toprak Reformu» toprağın benimsenişine, kullanılmasına ait prensiplerin ve bunlardan doğan münasebetlerin düzenlenmesini,

düzeltilmesini hedef tutar. Bu bakımdan Toprak Reformunun başlıca mühim meseleleri toprak «Statüsü»'ne aittir. Bu reform yeni bir Toprak Statüsünü şart koşar. Böylece daha yeni, iyi, daha elverişli düzenlerin kurulmasını gözetir. Biz de, bu muhtırada sadece «Toprak Reformu» üzerinde durmuş bulunuyoruz. Geniş mânada «Ziraî Reform»'a yalnız işaret edilmekle ve vesileler düştükçe bazı meselelerine dokunulmakla yetinilmiştir.

Yalnız burada, memleketimizde «Toprak Reformu»'nun da, çok dar mânada kavranmak istendiğini açıklamak zorundayız. Gerçekten «Toprak Reformu»'nu sadece topraksızların ve toprağı yetmeyenlerin topraklandırılmasından ibaret sananlar çöktür. Bu anlayışa göre Toprak Reformu toprağı fazla olanlardan alınacak toprakların topraksızlara ve toprağı yetmiyenlere verilmesi ile iş bitmiş olacaktır. Vakıa topraksızların ve toprağı yetmeyenlerin topraklandırılması «Toprak Reformu»'nun mihevini teşkil eder. Fakat bu, reformun hepsi değildir. Yalnız bu operasyonla yetinildiği takdirde reformun bütün faydaları sağlanamaz. Daha bunun yanında arazi mülkiyetinin birçok pürüzlü meseleleri vardır. Bunların da çözülmesi şarttır. Ancak bundan sonradır ki memleketimizde mülkiyet istikrarı ve mülk emniyeti sağlanabilir.

Sonra asıl mühim olanı, arazi üzerinde işletmeler kurdurulmasıdır. Yoksa çiftçilere sadece çırılçıplak toprak verilmesi büyük bir şey ifade etmez. Bunun yanında memleketimizde en çetin meseleler toprağın benimsenmesinden olduğu kadar, onun kullanılışından doğmaktadır. Reform asıl bu meseleleri halledecektir. İşte bu sebeplerden «Toprak Reformu»'nu toprağın benimsenişi ve kullanılışı ile ilgili hususların ve bu yüzden meydana gelen münasebetlerin teknik, ekonomik ve sosyal prensiplere uygun olarak düzenlenmesi mânasında anlamak lâzımdır.

Memleketimizde «Toprak Reformu»'nun mahiyeti, meseleleri ve gayeleri iyice anlaşılmadığı için, reformun operasyonlarının bir zümrenin yararına, diğer bir zümrenin zararına çevrileceğini vehim edenler çöktür. Halbuki reformun hiç de böyle bir karakteri olmamak gerektir. Bu reform Türkiye ziraatının eski sistemlerden, usullerden, göreneklerden kurtarılması, ilmî ve aklı yollardan yeni baştan kurulması ve düzenlenmesi gayelerini gözetmektedir. Bunların hepsinin de bütün çiftçilerin hayrına ve yararına olduğuna şüphe yoktur.

Kanaatımızca, Türkiye'de en geniş mânası ile bir Ziraî Reformun tatbik edilmesine zaruret vardır. Fakat zamanın şartları ve imkânları gözönünde tutularak önce şümüllü bir Toprak Reformunun gerçekleştirilmesi inkişaf yollarını açabilir. Toprak Reformu ile birlikte Ziraî Reformun birçok teknik konuları da halledilebilir, bundan sonra da Ziraî

Reformun geri kalan mescleri sıra ile çıkarılacak kanunlarla gözülebilir. Böylece de «Ziraî Reform» tamamlanabilir.

III — REFORM DÂVASININ DOĞUŞU VE OLUŞU

Bilindiği üzere, Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasından ve yeni devletin kurulmasından sonra yapılan bir serî inkılâplarla, millî hayatın hemen her alanı yeni şartlara ve zaruretlere uygun olarak, baştanbaşa düzenlenmiştir. Böylece Türkiye’de idarî, siyasî, iktisadî ve içtimâî büyük değişiklikler olmuştur. Fakat bu sırada toprağa ait bir reform dâva olarak dahi ele alınmamıştır. Halbuki diğer inkılâplar arasında bu dâvanın da hemen o zaman gerçekleştirilmesi gerekirdi.

Cumhuriyet devri toprak mülkiyetine ve işletilmesine ait, Medenî Kanundaki bazı hükümlerden başka, hemen hemen yeni hiçbir şey getirmemiştir. Bilâkis Osmanlı İmparatorluğu devrindeki mevzuatı prensipleri, sistemleri, usulleri, bütün gelenekleri ve görenekleri ile olduğu gibi devir almıştır. Halbuki yeni Devletin kurulması ve çeşit çeşit inkılâpların gerçekleştirilmesi ile birlikte, Devletin ruhuna, cemiyetin temayüllerine ve ekonominin yapısına uygun yeni bir Toprak Statüsünün meydana getirilmesi ve İmparatorluğun bu alandan tasfiye edilmesi zarurî idi. Bu yapılmadığı için İmparatorluğun toprağın benimsenişine, kullanılışına ve bunlardan doğan münasebetlere ait düzenleri, teamülleri, sistemleri olduğu gibi kalmışlar ve zamanımıza kadar hayatımızda müessir olagelmışlerdir.

Cumhuriyetin kurulmasından bir zaman sonra ilk defa olarak memleketimizde topraksızlardan ve toprağı yetmiyenlerden bahis edilmiye başlanmıştır. Önce politika çevrelerinde üzerinde durulan bu meselenin çok geçmeden bazı aydınlarımıza da mal olduğunu söyleyebiliriz.

Bundan sonra, topraksızlar ve toprağı yetmiyenler meselesini siyasî bir kadro, o zamanın tek partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi bir dâva olarak benimsemiş, topraksızların ve toprağı yetmiyenlerin topraklandırılmasını programına almıştır. Bununla beraber o zaman da mesele bir Toprak Reformu dâvası olarak benimsenememiş ve ortaya konamamıştır.

Memleketimizde topraksızları ve toprağı yetmiyenleri topraklandırma meselesi, çeyrek asıra yakın bir zaman boyunca sadece bir dâva olarak kalmış ve gerçekleştirilememiştir. Bu zaman içinde dâvanın gerçekleştirilmesi yönünde bazı teşebbüslere girişildiği inkâr edilemez.

İlk defa olarak 1930 dan sonra Dahiliye Bakanlığı tarafından «Toprak ve İskân Kanunu» adı ile bir lâyiha hazırlanmıştır. Fakat bu lâyiha diğer Bakanlıklar tarafından beğenilmemiş ve Devlet Şûrasında da itira-

za uğramıştır. Bundan sonra Cumhuriyet Halk Partisi umumî merkezinde bir Toprak Kanunu lâıykası hazırlanmıştır. Fakat bu lâıyha da kanunlaştırılamamıştır. Daha sonra Sağlık Bakanlığında Vekâletlerarası bir komisyon kurularak yine bu konuda bir lâıyha hazırlanması için çalışmalarına başlanmıştır. Bu çalışmalar da bir netice vermemiştir.

1935 den sonra rahmetli Atatürk toprak dâvası ile yakından ilgilenmiş ve büyük bir Ziraî Islâhat Kanunu lâıyhası hazırlanması yönünde direktifler vermiştir. Bunun üzerine Tarım Bakanlığında gene Vekâletlerarası büyük bir komisyon kurulmuş ve çalışmalarına başlanmıştır. Bu komisyon uzun süren çalışmalardan sonra büyük bir Ziraî Islâhat Kanun lâıyhası hazırlayabilmiştir. Lâkin Atatürk'ün ölümü ile bunun da kanunlaştırılması imkânları bulunamamıştır.

Bunlardan sonra da bir Toprak Kanunu lâıyhası hazırlanması yönündeki çalışmalara Tarım Bakanlığında devam edilmiştir. Fakat dâva asıl 1945 yılında enerji ile ele alınmış ve bu yıl içinde hazırlanan kanun lâıyhası Büyük Millet Meclisine sevk edilerek «Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu» adı ile çıkarılmıştır.

Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, Büyük Millet Meclisinin Karma Komisyonunda çetin müzakerelere konu olmuştur ve birçok hükümleri sert tepkilerle karşılanmıştır. Hükümetin sevk ettiği lâıyha bazı noktalarda esaslı tadillere de uğramıştır. Fakat bütün bunlara rağmen bu Kanun Toprak Reformunun ana prensiplerini ihtiva etmektedir. Bu Kanun toprak Reformunun mihverini teşkil eden topraksızları ve toprağı yetmiyenleri topraklandırma ve verilen topraklar üzerinde işletmeler kurulması gibi ana meseleleri çözecek bütün hükümleri içine almış bulunmaktadır. Bu bakımlardan Çiftçiyi Topraklandırma Kanununu küllî bir Toprak Reformu yönünde ileriye doğru atılmış muvaffak bir adım saymak lâzımdır.

Fakat ne yazık ki bu Kanun bütün hükümleri ile tatbik edilmeden, siyasî bir oportünizm yüzünden hemen tādillere uğramıştır. Daha 1950 seçimlerine gidilmezden önce, seçim kaygıları ile adı geçen tadiller yapılmıştır. Bunu Toprak Reformu hareketlerinin ilk gerilemesi saymak icap eder.

1950 yılından sonra Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu hemen hemen bir yana bırakılmıştır. Kanunun sadece, hazine topraklarının dağıtılmasına ait hükümleri, gerçek bir reform zihniyeti ve iradesi ile değil, tamamiyle politik maksatlarla, tatbik edilmeye çalışılmıştır. Bu tutumla memleketin Toprak Reformu dâvası âdeta soysuzlaştırılmak istenmiştir.

Toprak Reformu yönündeki hareketlerin memleketimizde tepkiler-

le karşılanması, Kanun çıktıktan sonra da tatbikında sabotajların baş göstermesi büyük ölçüde dâvanın umumî efkâra iyice mal edilememesinden ileri geldiğini sanıyoruz. Bilhassa dâvanın gerçek sahipleri bulunan topraksızların ve toprağı yetmiyenlerin dâvayı şuurla benimsememiş olması da bu hususta büyük rol oynamıştır. Bunların yanında dâvayı yürütmek isteyenlerin samimî bir reform zihniyeti ve iradesi ile hareket edememelerinin, hattâ bu konuda siyasî kompromilere yansmalarının da müessir olduğu söylenebilir. Nihayet Toprak Reformunun gerçekleştirilmesi işlerinin Reaksiyonerlerin eline düşmesi de bir talihsizlik olmuştur. İşte bu sebeplerden Toprak Reformu dâvası oldukça uzun bir tarihî oluşu bulunmasına ve uğrunda bir hayli emek harcanmasına rağmen bütün meseleleri ile memleketimizde henüz gerçekleştirilememiştir.

27 Mayıs 1960 İnkilâbından sonra Toprak Reformu dâvası yepyeni bir merhaleye erişmiş bulunuyor. Toprak Reformu asıl şimdi, hiç kamufle edilmeksizin, açıkça bir reform dâvası olarak ortaya konmuştur ve gerçekten Reform zihniyetinin eline düşmüştür denebilir. Şimdi böyle bir Reformun benimsenmesi ve gerçekleştirilmesi 27 Mayıs inkilâbının ruhuna da yaraşır.

Şüphe yok, son on beş yıldanberi memleketimizde zihni ve fikrî birçok değişiklikler de olmuştur. Zaten Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun çıkarılması sıralarında ve ondan sonra geçen mücadeleler Reaksiyoner zihniyeti bir hayli törpülemiştir. Bu bakımlardan reform için şartlar, düne nazaran, bugün daha elverişlidir. Bunlara rağmen reform işleri başlamadan dâvanın umumî efkâra, ille köylülere mal edilmesini ve bir reform zihniyetinin yaratılmasını zarurî buluruz.

Bu memlekette geniş mânada bir toprak reformunun gerçekleştirilmesinin kolay bir iş olmadığı bellidir. Bunun bir zaman işi olduğu da bilinmektedir. Hemen ilâve etmek isteriz ki, iyi hazırlık ve tertiplerle bu zaman kısaltılabilir. Bunlardan daha mühim olan reformun büyük yatırımlar istemesidir. Bu hususun önceden hazırlanması, hesaplanması, ve plânlanması şarttır.

Toprak Reformunun başaracağı işler çok çeşitlidir, ve hacimlidir. Yukarda işaret ettiğimiz üzere geniş mânada bir toprak Reformu toprakların benimsenişine, kullanımına ait prensipleri, sistemleri değiştirmeyi ve bunlardan doğan münasebetleri düzenlemeyi gözetir. Bu bakımdan toptan bir yeni «toprak statüsü» meydana getirmeyi hedef tutar. Toprak Reformunun toprak mülklerinin büyüklükleri ve mülkiyet struktür muvazenesi, toprakların küçük parçalara bölünmesinin önlenmesi, toprak mülklerinin sınırlanması, küçük toprak parçalarının birleştiril-

mesi, toprağın veraset ve intikallerle küçük parçalara ayrılmasının önlenmesi, topraksızların toprağı yetmiyenlerin topraklandırılması, topraklar üzerinde işletmeler kurdurulması, işletme şekillerinin ve sistemlerinin iyileştirilmesi ziraat teknik ve ekonomik bakımlardan ıslahı gibi çeşitli meselelerin çözümlmesine ait işleri başarması lâzımdır. Toprak reformu bir bakımdan millî hayatımızdan «eski» nin tasfiyesi, «yeni» nin ve «iyi» nin hayatımıza yerleştirilmesi demektir.

Bugün Türkiye ziraatinin geriliğinin, Millî Ekonominin durgunluğunun ve birçok sosyal rahatsızlıkların başlıca sebepleri hep yukarıda belirttiğimiz meselelerde bulunmaktadır. Memleketimizde şümüllü bir Toprak Reformunun gerçekleri ve zaruretleri millî hayatımızda ötedenberi vardır. Bu günde memleketin iktisadî ve sosyal durumu yoklandığında bu gerçekler ve zaruretlar hemen göze çarpar. Bunlara bakarak diyebiliriz ki Toprak Reformu dâvası tarihî inkişafının son merhalesine erişmiştir. Artık onun bu merhalede gerçekleştirilmesi anı gelmiştir.

IV — TÜRKİYENİN EKONOMİK DURUMU

Memleket iktisadiyatının İmparatorluk devrinde geri kaldığı bir gerçektir. Cumhuriyetin kurulmasından bu yana bu alanda yapılan hamleler çeşitli sebeplerle beklenen neticeyi verememiştir. Gerçi millî iktisadın kurulması dâvası ilk defa Cumhuriyet devrinde benimsenmiş ve ele alınmıştır. Fakat bu, henüz daha tam olarak gerçekleştirilememiştir. Onun için bu gün de Millî iktisadımız henüz daha kuruluş halindedir.

Türkiyenin iktisadî bünyesi, ana hatları ile gözden geçirildiği takdirde, bu bünyede iktisadî faaliyet alanlarının, olabileceği kadar, gelişemedikleri göze çarpar. Endüstri, madencilik, münakale, ticaret henüz daha yeteri kadar gelişememişlerdir. Bunlar arasında en geniş alanı Ziraat tutmaktadır. Onun içindir ki Millî Ekonominin temeli ziraattır» diye-biliyoruz.. Esasen nüfusun % 69,3 unun ziraata mensup oluşu söylenenleri sahil.

Aslında bu durum iptidaî bir iktisat bünyesinin durumudur. İleride Türkiye iktisadiyatı geliştiğinde 'diğer iktisadî faaliyet alanlarında yeni yeni iş imkânları açılacak ve nüfusun mühim bir kısmı bu alanlara aktarılacaktır. O zaman umumî nüfus bünyesi içinde ziraate mensup olan nüfus nisbeti düşecektir. Bugün millî iktisadın diğer faaliyet alanları henüz gelişemediği için nüfusun büyük kalabalığı ziraate üşüşmüş bir durumdadır. Ziraat da bunları ferah çalıştırma ve yaşatma imkânlarını bulamamaktadır.

Çünkü Türkiye ziraatı da geridir. Bu da kuruluş halindedir ve ku-

ruluşu hızla yürütülememektedir. Eskiden ziraat alanına büyük yatırımlar yapılamamıştır. Cumhuriyetten sonra da yapılan yatırımlar cüz'î miktarlardan öteye geçememiştir. Son zamanlarda sulama işlerine yapılan yatırımlar ise henüz neticelerini vermemiştir.

Millî iktisadın fonksiyonları gözden geçirildiğinde de aynı durum karşısında kalırız. Gerçekten, Millî Ekonominin başlıca servet kaynağı ziraattir, millî işeyi ziraat sağlar, yerli endüstriyle ham maddeleri ziraat yetiştirir ve dış ticarete de başlıca ihracat mahsullerini ziraat verir. Dış ticaretimizin ihracat değerlerinin yüzde 79, yüzde 85 ini ziraat mahsulleri teşkil eder. Asıl mühimmi Millî gelirin yüzde 47 sini ziraat gelirleri teşkil etmesidir. Diğer yüzde 53 ünü ise endüstri, madencilik, ormancılık, münakale ve ticaret gibi diğer iktisadî faaliyet kolları temin etmektedir. Halbuki ileri memleketlerde endüstrinin, madenciliğin, münakalenin ve ticaretin millî gelirdeki payları çok yüksektir. Biz millet olarak, gelir bakımından, yalnız ziraate dayandığımızdan zengin değiliz ve ziraatımız de geri bulunduğu için ferdî gelirler de çok düşüktür. Bizde senelik ferdî gelir sabit fiyatlarla 400-500 lira arasındadır. İleri memleketlerde ferdî gelir 10.000 liraya kadar çıkabilmektedir.

Eğer Millî iktisadın diğer faaliyet alanları geliştirilemezse, Türkiye'nin zenginleşmesi ve refaha kavuşması imkânları yoktur. Bu takdirde memleketin ekonomik durumu statik bir durumdan başka bir şey olamaz. Bu arada memleket ziraatı tez elden kurulup geliştirilemezse Millî işe, ham madde ve ihracat maddelerinin yetiştirilmsi bakımlarından da Türkiye içinden çıkılmaz meseleler karşısında kalacaktır. Şüphesiz bir netice olarak Millî Ekonominin kuruluşu da tehlikeye düşecektir. Çünkü ekonomik kuruluş için gerekli servetlerin esas itibariyle ziraatten çıkarılması gerekmektedir. Bu durumda Ziraat ise zengin bir kaynak olmaz, Millî Ekonomi için sağlam bir temel teşkil edemez.

Şimdi Türkiye'de Millî Ekonominin kuruluşunun tamamlanması için gerekli başlıca elemanter faktörler üzerinde durabiliriz. Bilindiği üzere, ekonomik faaliyetler için başlıca tabiat, işgücü ve sermaye şarttır. Tabiat bakımından Türkiye'nin büyük bir eksigi yoktur. Bizim vatandaşımız tabiat şartları, imkânları, yer altı ve yer üstü varlıkları ile bütün iktisadî faaliyet alanları gelişmiş, muvazeneli bir Millî iktisadın kurulmasına elverişlidir. Yalnız, memleketimizin tabii kaynakları henüz daha değdiği nisbetlerde işletilememektedir. Ziraat bakımından bile Türkiye toprakları, ileride üzerinde duracağımız sebepler yüzünden, iyice kıymetlendirilememektedir. Şimdi bizim karşımızda duran büyük mesele memleketimizin tabii kaynaklarını işletmek, bu arada topraklarımızı rasyonel bir şekilde kıymetlendirmektir. Zira Türkiye için asıl servet bu kaynaklardan çekilebilecektir.

Tabii kaynakların rasyonel bir şekilde işletilmesi ve topraklarımızın sürekli verimlendirilmesi için elimizde yeter sermaye yoktur. Türkiye büyük yekûnlar tutacak bir millî sermaye biriktirememiştir. Elde bulunan millî sermaye bütün iktisadî faaliyet alanlarına yetmedikten başka, ziraata da pek gelmemektedir. Bu sebepten şimdiye kadar ziraata büyük yatırımlar yapılamamıştır. Memleketin muhtaç bulunduğu sermayeyi ödünç yolu ile dışardan temin etmek akla gelebilir, fakat her zaman elverişli şartlarla, ehven bir şekilde ve istenildiği miktarlarda dışardan sermaye temini de mümkün olamıyor. Bu itibarla memleketimiz şimdi daha ziyade kendi özgücü ile, kendi kaynaklarını işleterek muhtaç olduğu sermayeleri kendisi yaratmak zorundadır.

Türkiye'nin yeter iş gücü vardır. Yalnız mevcut işgücü devamlı olarak kıymetlendirilememektedir. Bugün memleketimizdeki mevcut iş kolları iş zamanlarının mühim bir kısmını boş geçirmektedir. Yukarda belirtildiği üzere Millî iktisadın diğer faaliyet alanları gelişmediği için nüfusun bir işle meşgul olanlarının çoğu ziraatta toplanmıştır. Ziraat da toprak mülkiyetindeki elverişsizlikler ve işletme sistemlerindeki iptidai-likler yüzünden iş kuvvetlerinin hepsini de yeter ölçülerde çalıştırılmamaktadır. Onun için bu memlekette milyonların, milyarları bulan iş saatlerinin mühim bir kısmı boş geçmektedir. Buna biz gizli veya kapalı işsizlik de diyebiliriz. Türkiye şimdi işte böyle bir ekonomik sosyal problem karşısında bulunmaktadır. Biraz sonra üzerinde durulacağı üzere, bu problem gittikçe büyümekte ve had bir şekil almaktadır. Bu sebepten herşeyden evvel bu meselenin çözülmesi gerekmektedir. Bunun için de önce ziraat alanında toplanmış olan nüfusun iş kuvvetlerinin sürekli bir şekilde verimlendirilmesi şarttır. Bu da ancak bir toprak reformu ile gerçekleştirilebilir kanaatindeyiz.

V — TÜRKİYENİN SOSYAL DURUMU

Cumhuriyet idaresine imparatorluktan, her bakımdan iptidai bir cemiyet miras kalmıştır. İktisatta teknik ve ekonomik bir iş bölümü yerleşemediği için, cemiyette de sosyal farklılaşmalar gerçekleşememişti. Memleket iktisadiyatı büyük ölçüde ziraat iktisadiyatı karakterini taşıyordu. Buna paralel olarak, Türk cemiyeti de tipik bir köylü cemiyeti manzarasında idi ve cemiyette çeşit çeşit sosyal sınıflar pek belirmemişti.

Cumhuriyetten sonra Millî Ekonominin kuruluş hareketleri ile birlikte iş bölümü ilerlemeye başlamış ve bazı ekonomik sosyal sınıfların teşekkülüne doğru bir gidiş belirmiştir. Meselâ, bazı sanayi kuruluşları, bazı maden işletmelerinin faaliyete geçmesi ile bir işçi zümresinin doğ-

ması bu inkişafın belirtileridir. Bu arada bazı şehirler de büyüme yoluna girmişlerdir. Ancak bu yöndeki gelişmeler çok ağır yürümektedir.

1959 istatistiklerine göre Cemiyetimizde köylü nüfusu bütün nüfusun yüzde 69.3 ünü teşkil etmektedir ve sayısı 18.616.454 ü bulmaktadır. Şehirli nüfusu ise umum nüfusun yüzde 30.7 nisbetindedir ve şehirlerde oturanların sayısı 8.265.000 tutmaktadır. Bu rakamlar bize Türk cemiyetinin temelini köylülerin teşkil ettiğini anlatır.

Öte yandan Türkiye'de nüfus artmaktadır ve artma temposu da oldukça hızlıdır. Köy nüfusunun şehir nüfusundan daha hızlı arttığı da bir gerçektir. Normal olarak köy, artan nüfusunun hepsini de kendi bünyesi içinde yani ziraatle yaşatamaz. Kendi içinde yaşatamadığı nüfusu millî iktisadın diğer alanlarına aktarmaya mecburdur. Devamlı olarak köyden şehire bir «Nüfus sızıışı» vardır. Bu pek belli olmaz. İktisadî faaliyet alanlarının çabuk gelişmesi köyden şehire «nüfus katılığı» na sebep olur. Bunu da normal saymak lâzımdır. Fakat bazan köyden şehire «Nüfus akını» da olabilir ve bu anormal şekiller olabilir. Bu hal, kriz zamanlarında, ziraatın kurak gibi büyük âfetlere uğradığı zamanlarda baş gösterir. O zaman millî iktisadın diğer alanları bu nüfusu alamaz. Şehirler işsizlerle dolar ve işte bu, memleket için bir felâket olur. Türkiye şimdi böyle bir tehlikenin eşliğindedir ve bu tehlikenin bazı alâmetleri de belirmiştir.

Bugün Türkiye'nin köylü nüfusu zaten yüksek bir nisbet tutmaktadır. Bunun nisbetinin millî ekonominin inkişafı ile düşmesi gerektir. Yani ziraatın var olan nüfusundan bir kısmını millî iktisadın diğer faaliyet alanlarına geçmesi lâzımdır. Halbuki şimdi bu alanlar inkişaf edemediği için nüfus ziraatta, yani köyde kalmaktadır. Köyde kalan nüfusu ziraat bugünkü durumunda geçindirememektedir. Şimdi bunlara nüfusun köylerde hızla artmasından doğan nüfus da katılmaktadır. Böylece köylerde tehlikeli bir nüfus akümülyasyonu başlamış bulunmaktadır. Ziraat bunların hepsini de gerektiği kadar çalıştıramamaktadır. Bütün memleket, şu sıralarda bu gizli veya kapalı işsizliğin baskısı altındadır. Bu iş kolları yeteri kadar verimli olamadıkları halde, var olmak için tam bir istihlâkta bulunmak zorundadır. Bugün Türkiye'nin en çetin ekonomik sosyal meselelerinden birisi de budur. Bu mesele gün geçtikçe daha had bir şekle girecektir.

Aslında Türkiye ziraati bugünkü nüfusun iş gücünü değerlendirebilir. Hattâ artan nüfusunu bir zaman için daha geçindirebilir. Fakat hali hazırda mevcut bulunan toprak mülkiyeti strüktürü, işletme şekilleri ve sistemleri umumiyetle eskidenberi sürüp gelen düzenler, gelenek-

ler ve görenkler buna engel teşkil etmektedir. İşte, bütün bu iptidailiklerin muhafazası pahasına millet toptan sıkıntılar içinde çırpınmaktadır.

Bugün köylerde çiftçilikle uğraşanlardan yarım milyona yakın çiftçinin hiç toprağı yoktur. Bir cemiyette daha şimdiden bu yekûnda mülksüzlerin bulunuşu hiç de iyi değildir. Bunun yanında mevcut köylü ziraat işletmelerinin asgarî 1/3 , tahminen 773.000 ailenin toprakları yetmemektedir. Yani bu insanlar, refah şöyle dursun bir «rızk emniyetsizliği» içinde çırpınmaktadır. Köylü nüfusu Türk Cemiyetinin temelini teşkil ettiğine göre, bu temelin hiç de sağlam bir temel olmadığını söylemeye lüzum yoktur. Böyle bir temel üzerine sağlam, muvazeneli ve barışık bir cemiyet kurulamaz. Bu cemiyetin temellerinin bir toprak reformu ile sağlamlaştırılması, kaderini ziraate bağlamış olanların rızklarının emniyet altına alınması ve bunlara iğgüçlerini verimlendirme imkânlarının verilmesi ekonomik sosyal dâvaların en büyüklerinden biri olsa gerektir.

VI — TÜRKİYE'DE TOPRAKSIZLAR VE TOPRAĞI YETMİYENLER

Burada topraksızlar ve toprağı yetmiyenlerden kastımız, ötedenberi çiftçilikle uğraşan, geçimini çiftçilikten sağlayan, fakat hiç toprağı olmayan ve toprağı yetmiyenlerdir.

Memleketimizde mazbut mülk istatistikleri bulunmadığından elimizde bu hususa ait kat'î rakamlar yoktur. Bununla beraber memleketimizde mevcut olan 2.527.000 çiftçi ailesinin yüzde onbeşten fazlasının tamamıyla mülksüz bulunduğu tahmin edilmektedir. Memleketimizde mülksüz ailelerin yekûnu 500.000 den aşağı değildir. Bu konuda Türkiye'de asıl büyük yekûnu toprağı yetmiyenler teşkil etmektedir. Yani bunların sahip oldukları topraklar aile iş gücünü değerlendirmeye ve aile geçimini sağlamaya yetmemektedir. Bunlar arasında eüce mülkler de bulunmaktadır. 1952 yılında yapılan bir ziraî ankete göre memleketimizdeki ziraî işletmelerin yüzde 30.6 sı 20 dönümden daha küçüktür. Yüzde 62.1 de 1-50 dönüm genişliğinde bulunan işletmeler teşkil etmektedir. Şunu belirtmek lâzımdır ki memleketimizde ziraî işletmelerin ortalama yüzde 75.4 ü 1-75 dönüm büyüklüğündedir. Bu durum Türkiye'de toprağı yetmiyenlerin ne büyük bir yekûn tuttuğunu göstermeğe yeter. Türkiye, çok küçük ve küçük işletmeler memleketidir. Yukarıda belirtilen vakıalar durumu iyice aydınlatmaz. Bunun yanında bu mülklerin gittikçe küçüldüğünü de ifade etmek lâzımdır. Evvelce açıklanan sebeplerle köy artan nüfusunu başka alanlara aktaramadığından bu nüfus da köyde kalmakta ve ziraatle uğraşmak durumuna düşmektedir. Bu yüzden küçük

mülkler verasetle parçalanmakta, daha ziyade küçülmekte ve toprağı yetmeyenler ve topraksızlar çoğalmaktadır. Bu gidiş memleketi ekonomik takattan düşürmekte ve sosyal huzuru da bozacak bir durum yaratmaktadır. Bunun tek çaresi topraksızları ve toprağı yetmeyenleri topraklandırılmaktır.

VII — TÜRKİYE'DE DAĞITILACAK TOPRAKLAR

Türkiye'de topraksızlar ve toprağı yetmeyenler büyük yekûnlar tuttuğu halde iyice kıymetlendirilemeyen, boş duran toprakların bulunduğu da bir gerçektir. Bu, şüphesiz, iktisadî bakımlardan tabiî görülecek bir durum değildir.

Türkiye'nin mülkiyet strüktürü toptan göz önüne getirildiği takdirde, onun içinde cüce ve küçük mülklerin büyük bir yekûn tuttuğu, aynı zamanda ölçüsüz derecede büyük mülklerin de bulunduğu göze çarpar. Böyle bir mülkiyet bünyesi muvazeneli bir bünye sayılamaz. Şüphesiz memleketimizde aileye yeter köylü mülklerinin temeli teşkil etmesi lâzımdır. Bunların yanında belli nisbetlerde orta toprak mülklerinin de bulunması icap eder. Bizim sosyal yapımıza ve temayüllerimize uygun olarak, büyük arazi mülklerinin, âme hizmetlerinde kullanılmak üzere devletin elinde bulunması doğru olur. Böyle bir mülkiyet strüktüründe toprak mülküne dayanan ekonomik tahakküm ve içtimaî nüfus bahis konusu olamaz. Fakat bu aneak bir müdahale, bir reformla sağlanabilir.

Türkiye'de dağıtılacak arazi devletin, vakıfların ve hususî şahısların mülkiyetinde bulunmaktadır.

1 — DEVLETE AIT TOPRAKLAR:

Devlete ait olan toprakları iki gruba ayırarak mütalâa etmek lâzımdır. Bunlardan birinci grupta devletin hususî mülkiyetinde bulunan ve tapuya tescil edilmiş olan topraklar, ikinci grupta da devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan topraklardır.

a) Devletin hususî mülkiyetinde bulunan topraklar âme hizmetine tahsis edilmiş olan topraklardır. Hârâların, devlet çiftliklerinin, islâh istasyonlarının ve fidanlıkların arazisi bunlar içindedir. Millî Emlâk Umum Müdürlüğünün tesbit ettiğine göre hazine namına tapulu bu kategori topraklar 8 milyon dekar tutmaktadır. Bu toprakların dağıtıma tâbi tutulmaması gerektir. Çünkü âme hizmeti için bunlar lüzumludur. Hat-tâ ileride bunların arttırılması icap edecektir. İleride bazı işletmelerde, plân dışı kalan toprak elbette dağıtılır.

b) Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan hazine toprakları

ise bir hayli geniştir. Bunlar henüz ölçülerek tesbit edilememiştir. Yalnız bu kısım devlet arazisinin bir kısmı şimdiye kadar ilgilenilmediği için, şahısların işgali altına girmiştir. Bugün büyük bir kısmı mer'a olarak kullanılan bu arazinin bugünkü şartlarla mutlak mer'a olarak kullanılması lâzımgelen kısmı ayrılmalıdır. Reform tatbikatının bunları meydana çıkaracağına şüphe yoktur. Bu kategori hazine arazisinin bir kısmı da Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile dağıtılmıştır. Bunlara rağmen memleketin her tarafında hazine arazisi vardır ve bunlar mühim bir stok teşkil eder.

2 — VAKIF TOPRAKLARI:

Memleketimizin muhtelif yerlerinde vakıflara ait kültür toprakları da bulunmaktadır. Bunlardan bazı parçalar Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile dağıtılmıştır. Dağıtılan miktarlar büyük bir yekûn tutmamaktadır. Vakıflara ait topraklar ölçülerek tesbit edilmiş olmamakla beraber, dağıtılacak bir milyon dekardan fazla toprak bulunduğu söylenebilir.

Vakıflar idaresi toprakları teknik ve ekonomik prensiplere uygun olarak işletmemektedir. Bunlardan bazıları boş durmakta, bazıları şahısların işgali altında haksız istismar edilmekte, bazı parçalar da icarla verilmekte ve iptidaî bir işletmeye tabî tutulmaktadır. Bu toprakların vakıfların elinden alınarak dağıtılması en doğru bir hareket olur. Vakıflar idaresi bu toprakların ödenecek bedelleri ile şehirlerde tesisler yaptırabilir ve kendine gelir sağlayabilir.

Vakıflar idaresinin birçok da münazaalı arazisi vardır. Memleketin her tarafında Vakıflar idaresi birçok araziye sahip çıkar ve dâva açar. Bu yüzden açılan dâvaların sonu gelmez. Toprak Reformu ile bunların da toptan tasfiyesi yerinde olur.

3 — HUSUSÎ ARAZİ:

Türkiye'de hususî arazi içinde de dağıtıma tâbi tutulacak toprakların bulunması gerekmektedir. Yalnız bu bakımdan hususî araziye bazı kategorilere ayırarak mütalâa etmek doğru olur.

Bir kere 500 dönüme kadar genişlikte olup da doğrudan doğruya sahipleri tarafından işletilen arazinin dağıtılması işletme şartlarına riayet ettiği müddetçe bahis konusu olamaz. Bunların ezici çoğunluğunu köylü mülkleri teşkil eder.

Beşyüz dönümden yukarı olan toprak mülkleri içinde dağıtıma tâbi tutulacak pek çok arazi vardır. Bunlar arasında bilhassa büyük arazi

mülkleri üzerinde durulmak gerektir. Büyük arazi mülklerine memleketimizin her tarafında rastlanır. Trakya'da, Ege Bölgesinde, Cenup vilâyetlerinde, Orta Anadolu'da büyük toprak mülkleri bulunmaktadır. Fakat büyük arazi mülklerinin asıl tekâsüf ettiği bölgeler Güneydoğu ve Doğu bölgeleridir. Buralarda bir kişinin mülkü içinde köyler de bulunur. Karadeniz kıyılarında ise büyük arazi mülklerine hemen hemen hiç rastlanmaz.

Güney, Ege, Trakya bölgelerinde büyük toprak mülkleri «Çiftlik» adı ile birer işletme halinde, şöyle böyle, organize edilmişlerdir. Bu arada parça parça ortaklıkla işletilenler de vardır. Orta Anadolu'da da durum, adı geçen bölgelere benzer. Bunlara karşılık Güneydoğu ve Doğu bölgelerinde büyük toprak mülkleri hemen hemen hep ortaklıkla (Marabacılık) işletilir.

İmdi bu büyük toprak mülklerinin 5000 dönümden yukarı olan parçaları istimlâk edilerek dağıtılabılır. Böylece büyük yekûnlarda dağıtılacak toprak elde edilir. Böylece memleketin mülkiyet strüktürü muvazeneli bir duruma girmiş olur.

Bundan başka umumiyetle ortaklıkla işletilen arazinin istimlâk edilerek dağıtılması bir prensip sayılmalıdır. Ötedenberi ortaklıkla işletilen toprakların sahiplerinden, bundan sonra çiftçilik yapmak isteyenler çıkarsa, düzenli işletme kurmak şartı ile 5000 dönüme kadar toprak bırakılabilir.

San'atı çiftçilik olmayan, geçimini başka mesleklerden sağlıyan, şehirlerde oturan kimselerin ortaklıkla işlettikleri mülkler de istimlâk edilerek dağıtılmalıdır.

Yalnız büyük toprak sahiplerinin topraklarını istimlâkten kaçırmak için mülklerini parçalıyarak 3000 dönümden aşağı düşürmeleri ve bu parçaları akrabalarına temlik etmeleri beklenebilir. Nitekim bu çeşit muvazaalara «Çiftçiyi Topraklandırma» Kanunundan sonra başvurulmuştur. Buna karşı, her parça üzerinde müstakil işletme kurması ve sahibinin toprağını doğrudan doğruya işletmesi şartları aranır. Bu şartlar yerine getirilmediği takdirde arazi gene istimlâke tâbi tutulur.

Hususî toprakların istimlâkinde bedel takdirinde bedellerin ödenmesinde vatandaş haklarının, içtimâî adalet ölçülerine uygun olarak, korunması gerektiğini belirtmek isteriz.

4 — İSLÂH EDİLECEK ARAZİ:

Memleketimizde islâh ve imar edilerek kültüre alınacak arazi de vardır. Bunlar da bataklık arazi, çorak arazi ile fundalık ve çalılıklardan

ibarettir. Bazı tahminlere göre memlekette 10 milyon dekara yakın çorak ıslâha muhtaç arazi vardır. Fundalıkların ve yabancı zeytinliklerin saha-larının 30 milyon dekara aştığı söylenir. Bütün bunlara bakarak Türki-ye'de ıslâh ve imar ile kazanılacak toprakların 50 milyon dekara bulaca-ğını söylemekle hata edilmiş olmaz.

Yalnız bunlardan çorakların ıslâhı uzun sürebilir. Bataklıklar da ba-zı teknik ameliyeleri gerektirir. Yabancı zeytinliklerin imarı bize çok ge-niş yer kazandırır. Daha bugün kullanılmıyan, imarla kullanılabilir a-raziyi dağ eteklerinde, vâdilerde bulmak mümkündür. Ancak bunların imarı için bazı yatırımları göze almak lâzımdır.

Buraya kadar yapılan açıklamaların memleketimizde topraksızları ve toprağı yetmiyenleri topraklandırarak arazinin bulunabileceğini gös-terdiğini sanırız. Şimdi memleket içinde bu imkânlar bulunduğu halde, cemiyetimizde mülksüzlerin ve mülkü yetmiyenlerin durumlarının oluru-na bırakılması elbette doğru olmaz. Köylerde iş kollarının yarı çalışır ya-rı çalışamaz halde bırakılması ve milyonların kıt kanaat geçimlerine göz yumulması mümkün değildir. Bütün bu tezatların bir toprak reformu ile ortadan kaldırılması şarttır.

VIII — TÜRKİYE'DE TOPRAK DAĞITIMININ ESASLARI

Toprak Reformundan müsbet neticeler alınabilmesi toprak dağıtımın-da bazı prensiplerin ve şartların gözönünde tutulmasına bağlıdır. Bu şartlar ve prensipler toprak verilecekler, verilecek toprak miktarları ve verilen toprakların kullanılışı ile ilgilidir.

1 — TOPRAK VERİLECEKLER :

Şüphesiz toprak, topraksızlara ve toprağı yetmiyenlere verilecektir. Ancak toprak dağıtımında bunlar arasında bir sıranın gözetilmesi lâzım-dır. Önce topraksızların sırada başta gelmesi icap eder. Bunlar arasında ziraat tahsil etmiş olanların birinci sırada yer alması doğru olur. Böyle-ce köylere teknik elemanların yerleştirilmesi mümkün hale gelir. Bunlar-dan da evli olanlar ve çocuk sahibi bulunanlar sırada tercih edilmelidir.

Bunlardan sonra meslek tahsili olmıyanlara sırada yer verilmelidir. Bu kategori topraksızlar arasında da okuyup yazma bilenler, askerliğini yapmış olanlar, evli bulunanlar ve çocuk sahibi olanlar tercih sırasına sokulabilirler.

Topraksızlardan sonra da toprağı yetmiyenler sırada yer almalıdır. Bunlar arasında da aynı ölçülerle, yani meslek tahsili olanlar, okur ya-zarlar, askerliğini yapmış olanlar, evli ve çocuk sahibi olanlar bulunmak üzere sıra tertip edilebilir.

Önce toprak dağıtılan yerdeki topraksızlar ile toprağı yetmiyenlerin topraklandırılması bir prensip sayılmak gerektir. Bundan sonra dağıtılacak toprak kaldığı takdirde başka bölgelerden gelenlere toprak verilmelidir. Toprak, çiftçilik yapanlara, köyde oturanlara veya oturacaklara verilmek gerektir.

2 — VERİLECEK TOPRAK MİKTARLARI:

Verilecek toprak miktarını, aile başına, riyazî şekilde, bir rakamla önceden belli etmeye imkân yoktur. Bunu değiştirecek âmiller pek çoktur. Bu hususta toprakların çeşitleri, vasıfları, kültür çeşitleri ve istihsal imkânları rol oynar. Bu âmiller de memleketimizde bölgelere göre çok değişiktir. Bu sebeplerden verilecek toprak miktarları için bazı ölçülerin konması yeter. Bu ölçüler şöyle ifade olunabilir: Her aileye verilecek toprak, aile iş kuvvetlerini değerlendirebilecek ve ailenin belli bir refah seviyesine göre geçimini sağlayacak miktarlarda olmak gerektir. Zaten bu ölçülere göre kültür ve istihsal çeşitlerine ve mahallî şartlara uygun olarak her bölgede beher aileye verilecek toprak miktarını Ziraat Vekâleti tâyin edebilir.

Toprak dağıtımında mühim olan ailelere verilecek toprak miktarlarının ailelerin iş kuvvetlerini kıymetlendirecek ve geçimini sağlayacak miktarda olmasıdır. Bu ölçülerin altında dağıtılacak topraklar, memlekette toprağı yetmiyenlerin sayısını artırmaktan başka bir şeye yaramaz.

Toprak dağıtımında her aileye verilecek topraklar için çeşitli kültürlere yarıyacak toprak çeşitlerinin bulunmasına dikkat edilmesi doğru olur. Nihayet verilen toprakların tek parça halinde ve bir yerde toplu olması da şarttır.

Toprak dağıtımında çiftçilerin borçlandırılması ve bu borçların ödenmesi şartları da ehemmiyetlidir. Yüksek bedellerle arazi istimlâk edip köylülere dağıtılması onları ağır borç yükleri altına sokar. Bu gibi hallerde toprak bedellerinin bir kısmını devletin üzerine alması iktiza eder. Sonra toprak bedelleri ile borçlanan çiftçilerin bu borçlarını uzun vâdeli, meselâ 30 yıl içinde taksitlerle ödemelerinin sağlanması da gerekir. Bu müddet içinde borca ya hiç faiz yürütülmemesi veya pek cüz'î faiz hesaplanması doğru olur.

3 — DAĞITILAN TOPRAKLARIN KULLANILIŞI:

Toprak Reformunun beklenen faydaları sağlyabilmesi dağıtılan toprakların kullanılışı ile sımsıkı ilgilidir. Onun için dağıtılan toprakların kullanılmasının bazı şartlara bağlanması zarurîdir.

Bir kerre toprak alanların, bu toprakları doğrudan doğruya kendile-

rini işletmesi lâzımdır. Bu topraklar başkaları eli ile ve icarla işletilmelidir. Tabii toprak alanların topraklarını belli zaman süresince sata-mamaları da icap eder.

Bu konuda herşeyden daha ehemmiyetli olan bu topraklar üzerinde işletmeler kurdurulmasıdır. İşletme kurulmadan toprakların iptidaî şekilde kullanılması memlekete büyük bir şey kazandırmaz. Bu sebepten toprak dağıtımı ile birlikte işletmeler kurdurulması da beraber yürütül-mek iktiza eder. Bunun için toprak verilenlere işletme kuruluşunu sağlı-yacak miktar ve çeşitte kredilerin verilmesi lâzımdır.

Nihayet kuruluş, verimlendirme ve işletme işlerinde devletin Teknik Ziraat Teşkilâtının yardımcı olması, işbirliği yapması ve bu maksatla adı geçen teşkilâtın bazı selâhiyetlerle teğhiz edilmesi gerektir. Ancak bu su-retle Türkiye ziraatı en kısa yoldan iptidaî bir ziraat olmaktan çıkarak teknik ve ekonomik modern bir ziraat haline gelebilir.

IX — TÜRKİYE'DE TOPRAKLARIN BENİMSENİŞİNE AİT MESELELER

Memleketimizde toprakların benimsenişinden doğan münasebetlerle ilgili çeşit çeşit meseleler bulunduğunu da burada ehemmiyetle belirtmek zorundayız. Şimdiye kadar bu meseleler üzerinde ciddiyetle durulmamış-tır ve onlara değdiği kadar ehemmiyet verilmemiştir. Halbuki bu mesele-lerin yüzüstü bırakılması ziraatımızı ilerlemekten alkoyduğu gibi türlü gailelerin çıkmasına da sebep olmakta, çiftçileri sürekli olarak rahatsız etmekte ve zarara sokmaktadır. Toprak Reformunun bu meseleleri de ra-dikal olarak halletmesi toprağın benimsenişinden doğan münasebetleri yeni baştan düzenlemesi lâzımdır. Çünkü bu münasebetler bugün de tea-müllere, geleneklere ve göreneklere göre yürütülmektedir.

Memleketimizde toprağın benimsenişinden doğan meseleler başlıca mülk hudutları, mülklerin tapuya tescilleri, intikallerin tapuya kayıt et-tirilmesi, mülklerin parçalanmasının önlenmesi, bir kişiye ait olan parça parça dağınık mülklerin birleştirilmesi şeklinde sıralanabilir.

1 — MÜLK HUDUTLARI MESELESİ:

Memleketimizde arazi mülklerinin genişliğini tâyinde hudutlara iti-bar olunur. Bu maatteessüf Medenî Kanuna da geçmiş bir prensiptir. Halbuki bizde arazi mülklerinin hudutları belirsizdir. Sabit işaretlerle belli edilmemiştir. Bu durum mülk emniyetini tehlikeye düşürmektedir. Toprak mülklerinin hudutları sabit işaretlerle belli olmadığından hudut ihtilâfları, nizaları çiftçimizi rahatsız etmekte, bu yüzden kanlı cinayet-ler bile çıkmaktadır. Köy hudutları konusunda da durum başka türlü değildir. Bazan hudut ihtilâfları yüzünden iki köyün birbirleri ile çar-

pıstıkları, yaralı ve ölü verdikleri de vâkidir. Münazaalı mülklerin imarı, verimlendirilmesi de bu yüzden aksamaktadır. Adlî istatistiklere göre yılda mahkemelerimizde görülen 4 milyon dâvanın 2 milyonu gayrimenkul ihtilâflarındandır. Bunların da yarısından fazlası köylülere aittir. Şimdi bu dâvalar için dâvacı, dâva edilen ve şahitler mahkemelere gidip gelmekte, böylece bu insanlar zaman kayıp etmekte ve masraf yapmaktadır. Bütün bunlardan doğan rahatsızlıklar ve zararlar Türkiye ölçüsünde hesaplanırsa insan donar kalır. İşte bu sebeplerden Toprak Reformunun bu meseleyi radikal bir şekilde halletmesi gerekmektedir. Bu da toprak mülklerinin sabit işaretlerle sınırlandırılmasının bir prensip sayılması ve bunun sadece dağıtılan topraklarda değil, kaplama bütün Türkiye'deki toprak mülklerinde tatbik ettirilmesi icap eder. Toprak mülklerinin hudutlarına ait bugünkü durum medenî bir memlekete yakışmıyacak bir durumdur.

2 — TOPRAK MÜLKLERİNİN TAPUYA TESCİLLERİ MESELESİ:

Memleketimizde toprak mülklerinin tapuya tescilleri işi de baştan-başta ıslâh edilmiye ve yeniden düzenlenmiye muhtaçtır. Bugün memleketimizdeki toprak mülklerinin mühim bir kısmı tapuya tescil edilmemiştir. Bu konuda sadece mazbut tapu senetleri değil çeşit çeşit belgeler, fermanlar bile hâlâ mülkiyet vesikası olarak geçer. İşgaller, zilliyetlikler, imar ihya hakları gibi türlü iddialar mülkiyete temel olabilmektedir. Hiçbir memlekette arazi mülkiyeti böylesine çürük temellere dayanmaz ve bu derecede bir kargaşalıklığa uğramamıştır. Bu şartların hüküm sürdüğü bir memlekette mülk emniyetinden bahis edilemez. O halde arazi mülklerinin tapuda tescilleri meselesini Toprak Reformunun Türkiye ölçüsünde halletmesi zarureti vardır. Bunun için de «Arazi mülkiyeti yalnız ve yalnız tapu senedi ile muteberdir, diğer bütün mülkiyet belgelerinin geçerliği yoktur.» prensibinin yerleştirilmesi ve gerçekleştirilmesi yeter. Eski belgelerin ve mülkiyet iddialarının tasfiyesi için bir zaman bırakılabilir. Artık bu memlekette toprak mülkiyetine ait hakların tapuya tescili ile elde edilebileceği bir prensip olmalıdır.

Toprak mülklerinin tapuya tescili konusunda mülk genişliklerinin de ölçülerek kayıt ettirilmesinin bir prensip sayılması zarurîdir. Memleketimizde arazi mülklerinin tapuya kayıtlarında bulunan rakamların hiçbirisi de doğru değildir. Bunlarda fahiş hatalar vardır. Onun için mülk genişliklerinde tapuda kayıtlı rakamlara değil hududa itibar olunur. Hudutlar da sabit işaretlerle belli edilmemiştir, müşevvestir. Bu durumda vatandaşlar mülklerinin genişliklerini bilmezler. Onu Devlet de bilmemektedir. Bu mülklerin vergi durumlarını, kredi kabiliyetlerini tâyin

çok müşküldür. Onun için arazi mülklerinin tapuya tescillerinde gerçek yüzölçümlerinin kayıt ettirilmesi mecburî olmalıdır.

Biliyoruz bazıları kadastro yapılmaksızın arazinin gerçek yüzölçümünün bulunmasının zor olacağını ileri süreceklerdir. Arazi mülklerinin yüzölçümlerinin usta elemanlarla pratik bir şekilde tesbit edilebileceğine inanıyoruz. Burada yapılacak hatanın yüzde 5'i geçmiyeceğini, bunun da zararsız olduğunu sanıyoruz. Çünkü: bu memlekette kadastronun yapılması uzun bir zaman işidir. Toprak Reformu kadastronun yapılmasına kadar bekletilemez. Yalnız reform tatbikatında mevcut kadastro ekiplerinden olabildiği kadar faydalanılması gerekir.

3 — İNTİKALLERİN TAPUYA KAYIT ETTİRİLMESİ MESELESİ:

Memleketimizde arazi mülklerinin tapuda gerçek sahipleri üzerine kayıtlı bulunduğu iddia edilemez. Çünkü verasetle ve satışlarla olan intikaller pek tapuya kayıt ettirilmezler. Birçok topraklar hâlâ ölüler üzerine kayıtlı bulunmaktadır. Bu durumun böyle sürüp gitmesi doğru olmaz. Memleketimizde mülkiyet intikallerinin belli bir süre içinde tapuda kayıt ettirilmesinin de bir prensip haline getirilmesi lüzumuna inanıyoruz.

4 — ARAZİ MÜLKLERİNİN PARÇALANMASI MESELESİ:

Türkiye'de bir kişiye ait olan arazi mülkleri zaman geçtikçe parçalanmaktadır. Bu verasetle intikaller ve parça halinde satışlarla vâki olmaktadır. Bu parçalamalar yüzünden toprak mülkleri küçüle küçüle sahibine yetmiyecek mülkler haline gelmektedir. Böylece memlekette toprağı yetmeyenler çoğalmaktadır. Bunun böyle sürüp gitmesi teknik ve ekonomik bakımlardan büyük zararlar doğuracağından, parçalanmanın bir hadde durdurulması lüzumu vardır. Zaten birçok medenî memleketler nihaî parçalanma haddini çoktan kanunlarla tâyin etmişlerdir. Bizde de bunun prensibinin benimsenmesi yerinde olur. Türkiye'de toprak mülkünün en son parçalanma haddini tâyinde ailenin geçimine ve iş kuvvetlerini kuvvetlendirmeye yetecek miktar arazinin parçalanmaz had olarak kabulü uygundur.

5 — DAĞINIK ARAZİNİN BİRLEŞTİRİLMESİ:

Memleketimizde toprak sahiplerinin arazilerinin hepsi de bir yerde toplu bir halde bulunmamaktadır. Bunlar parça parça dağınık ve birbirinden uzaktır. Bilhassa köylülerin toprakları bu durumdadır. Yapılan araştırmalarla Türkiye'de ortalama beher çiftçi ailesinin toprakları, birbirinden uzak 7 parça halinde bulunmaktadır. Bir kişiye ait arazinin

böyle dğınık halde bulunması, hudutlar, su yolları ve yollar ile bir kısım arazinin israfına sebep olmaktadır. Asıl mühim olan bu dağınık parçaların işlenmesinde zaman ve kuvvet kaybını peşinden sürüklemekte ve masrafları artırmakta oluşudur. Entansif bir işlemede umumiyetle işletme merkezine 1 kilometreye kadar uzak bulunan topraklar daha yarım kilometre uzağa götürülmesi halinde, saf kârın yüzde beş nispetinde düştüğü görülmüştür. İşte bu sebeplerden bir kişiye ait olan arazi parçalarının bir yerde toplanması prensibi benimsenmiştir. Birçok medenî memleketler bunun için kanunlar da çıkarmışlardır.

Memleketimizde de esas itibariyle bu prensibin benimsenmesi zarurîdir. Ancak onun gerçekleştirilmesinin zor olduğu da unutulmamalıdır, bu bazı kolaylıklar göstermek, muafıklar tesis etmek suretiyle zaman içinde gerçekleştirilebilir, kanaatındayız.

İmdi Türkiye'de nüfus ve toprak münasebetlerinin, memleketin toprak mülkiyeti bünyesinin, topraksızların ve toprağı yetmiyenlerin, toprak mülkiyetinden doğan münasebetlere ait meselelerin, buraya kadar yapılan açıklamalarla, yeter derecede aydınlandığını sanıyoruz. Bu açıklamaların Toprak Reformunu gerektiren gerçekleri ve zaruretleri de iyice belirttiğine inanıyoruz. Bundan sonra da memleketimizde toprağın kullanılmasının ve bunun doğurduğu münasebetlerin ortaya çıkardığı meseleler üzerinde durmak isteriz.

X — TÜRKİYE'DE TOPRAKLARIN KULLANILIŞI

Türkiye ziraatının geriliğinin sebepleri sadece toprakların benimsenişindeki elverişsizlikten ve mülkiyet durumunun doğurduğu münasebetlerin düzensizliğinden doğmuş değildir. Aynı zamanda toprakların kullanılışındaki bozukluklardan ve iptidâliklerden çıkmaktadır. Memleketimizde topraklar teknik ve ekonomik prensiplere uygun olarak kullanılmamaktadır. Bu durum ziraatımızın verimsizliğinin başlıca amillerini kendi içinde taşımaktadır.

Bir kere topraklar üzerinde muntazam ve mazbut işletmeler kurulmamıştır. İşletme şekilleri ve işletme sistemleri iptidâî ve bozuktur. Kültür arazisi çeşitleri asıl yaraştıkları kültürlerde kullanılmamaktadır. Toprakların islahı, toprak bakımı gibi teknik hizmetlerin hiçbiri de muntazaman ve devamlı olarak yerine getirilememektedir. Bütün bu işlerin hepsi göreneklere ve teamüllere göre yürütölmektedir. Bu görenekler işletme şekillerinde, işletme sistemlerinde ve işletme tekniğinde hâkimdir. Bu eski âdetlerin, göreneklerin ziraatımızın ilerlemesini kösteklemekte oldukları aşikârdır.

Kanaatımızca memleketimizde toprağın kullanılışında ve bundan do-

ğan münasebetlerde eski usuller, sistemler ve düzenler sürüp gittiği müddetçe, münferit işlerde çiftçilere ne kadar yardım yapılırsa yapılsın, topyekûn ziraatımızın çabucak ilerlemesine imkân yoktur. Bu itibarla Toprak Reformunun toprakların kullanılmasında düzeltereği ve düzenleyeceği birçok işler de vardır. Bu alanda eski usullerin, sistemlerin ve düzenlerin sökülüp atılması ve hepsinin birden tasfiye edilmesi gerekmektedir. Bunların yerine yeni usullerin, sistemlerin ve düzenlerin yerleştirilmesi şarttır.

Toprakların kullanılışı mevzuunda herşeyden evvel işletmeler kurdurulması ve arazinin mazbut işletmelerle kullanılması başlıca hedef olmalıdır. Bunun yanında ve bu yoldan memleketin ziraî işletmeler bünyesinin de düzeltilmesi gayesi gözden kaçırılmamalıdır. Sonra işletme şekillerinin yeni prensiplere ve düzenlere bağlanması da ana hedeflerden birini teşkil etmelidir. Nihayet işletme sistemlerinin de teknik ve ekonomik prensiplere uygun olarak yenileştirilmesi ve iyileştirilmesi de zarurîdir.

Burada toprakların ıslâhı, imarı, toprak bakımı ve işletme tekniği üzerinde durmuyoruz. Bunlar daha ziyade geniş mânada ziraî reform çerçevesi içinde mütalâa edilmek gerektir. Bununla beraber aşağıda ayrı bir bahiste teknik ıslâhat konuları olarak bazı konular kısaca belirtilmiştir.

XI — TÜRKİYE'NİN ZİRAİ İŞLETMELER BÜNYESİ

Memleketimizde ekzakt ziraî işletme istatistikleri yoktur. Bu konuda ancak yapılan sondajlar, anketler bulunmaktadır. Yalnız bu istatistiklerde her köylü ailesi bir işletme olarak alınmıştır. Bu usul bize her ne kadar bütün gerçekleri veremezse de, bu konuda umumî bir fikir edinmeye yarar. Gerçek odur ki memleketimizde henüz daha tam teğhizatlı mazbut ziraat işletmeleri pek çok değildir.

1952 sonbahar anketine göre Türkiye'de bulunan ziraî işletmelerin sayıları, toprak genişlikleri ve nispetleri aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir.

İşletmenin sahası DL.	Adedi	Kapladığı saha (Hektar)	İşletmenin % nispeti	Umumî ara- ziye göre % si
1 ilâ 20	773.000	836.000	30.6	4.2
21 » 50	797.000	2.790.000	31.5	15.2
51 » 75	336.000	2.097.000	13.3	10.7
76 » 100	216.000	1.915.000	8.6	9.8
101 » 150	168.000	2.108.000	6.7	10.4

151 » 200	92.000	1.648.000	3.6	8.4
201 » 300	68.000	1.712.000	2.7	8.8
301 » 500	39.000	1.520.000	1.5	7.8
501 » 700	17.000	1.015.000	0.7	5.2
700 dekardan büyük	21.000	3.811.000	0.8	19.5

Y E K Ū N ... 2.527.000 19.452.000 100. 100.

Yukarıdaki cetvelin ilk bakışta açık olarak belirttiği gerçekler şöyle ifade olunabilir: Türkiye'nin ziraat işletmeler bünyesi muvazenesiz ve bozuktur. Böyle bir işletme bünyesi teknik ziraata imkân vermez. Bu bünyenin bazı ameliyelerle düzeltilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki cetvel dikkatle incelenirse Türkiye'nin ziraat işletmeler bünyesinde küçük işletmeler ezici bir çoğunluktadır. Bu işletme bünyesinde 1 - 20 dekar genişliğindeki işletmeler bütün işletmeler sayısının yüzde 30.6 sını teşkil etmektedir. Halbuki bu büyüklükte olan işletmelere bahçe işletmeleri müstesna normal bir işletme denemez. Bunların sahiplerini topraksızlar arasında mütalâa etmek lâzımdır. Bu büyüklükteki işletmelerin birleştirilerek tasfiye edilmeleri daha doğru olur. İşte bu işletmelerin topraklarının yeter hadde çıkarılarak normal büyüklüğe karşıtirmeleri reform hareketlerinin başaracağı işlerdendir.

Gene cetveldен anlaşılacağı üzere 100 dekardan küçük olan işletmelerin sayısı 2.122.000 dir ve bunların işledikleri saha bütün kültür sahasının yüzde 84 ünü tutmaktadır. Bu rakamlar memleketimizde ziraat işletmeler bünyesinin ne nispetlerde gayri tabii olduğunu gösterir. Sıhhatli ve muvazeneli bir işletmeler bünyesinde küçük, orta ve büyük işletmelerin belli nispetlerde ve muvazeneli bir şekilde yer alması lâzımdır. Halbuki bizim ziraat işletmeler bünyesini hemen hemen 100 dekardan küçük işletmeler terkip etmektedir. 100 dekardan aşağı arazi, bazı haller istisna edilirse, sahibini geçindiremez. Bunların çoğu toprağı yetmiyen ailelerin elindedir. Bunların da yeter hadde çıkarılması zarureti vardır. 500 dekardan büyük işletmeler, işletmeler bünyesinde yüzde 1.5 u geçmiyor. Fakat bunların kapladıkları arazi 4.826.000 hektara yaklaşıyor ki umum araziye nispeti % 24.7 dir.

Memleketimizde orta işletmelere daha ziyade Trakya, Ege ve Cennup bölgelerinde rastlanır. Orta Anadolu'da da bu büyüklükte işletmeler bulunmaktadır. Bu boyda olan işletmelerde iyice kurulmuş ve organize edilmiş değillerdir. Toprak Reformu orta arazi üzerinde işletmeler kurulmasını bir hedef olarak gözetmek zorundadır.

Memleketimizin ziraat işletmeler bünyesinde büyük işletmeler yok gi-

bidir. Halbuki memleketin arazi mülkiyeti strüktüründe büyük arazi mülkleri dikkate değer bir yer almaktadır. Güneydoğu ve Doğu bölgelerinde büyük arazi mülkleri bulunmaktadır. İşletmeler bünyesinde büyük işletmelerin bulunmaması büyük toprak sahiplerinin toprakları üzerinde işletme kurmamış olmalarından ileri gelmektedir. Aşağıda ayrıca üzerinde durulacağı üzere, büyük toprak sahipleri topraklarını parça parça ortaklıkla işletmektedir. Bu yönden de işletmeler bünyesinde küçük işletmeler büyük bir yer tutmaktadır. Bizde büyük işletmeler daha ziyade Devletin elinde bulunmaktadır, bunlar en iyi kurulmuş ve organize edilmiş işletmelerdir denebilir.

Toprak Reformunun, işletmecilik bakımından ana hedefleri, topraklar üzerinde işletmeler kurulmasını ve vatan topraklarının düzenli işletmelerle kullanılmasını ve kıymetlendirilmesini sağlamaktır. Gene bu reform muvazeneli bir ziraat işletmeler bünyesini yaratmak zorundadır. Bu bünyede küçük işletmeler, orta işletmeler ve büyük işletmeler bir nispet dahilinde ve sosyal muvazeneyi sağlayacak ölçülerde yer almalıdır. Küçük işletmeler 500 dönüme kadar büyüklükte işletmeler olup köylülerin elinde bulunacak işletmelerdir. 500 dönümden 3000 dönüme kadar olan işletmeler ise orta işletmeler olup hususî şahıslara aittir. Büyük işletmelerin Devletin elinde bulunması şarttır. Böylece bu memlekette toprak ve işletme büyüklüğüne dayanarak her türlü iktisadî, içtimai hattâ siyasî tahakküm önlenmiş olur.

Yalnız büyük Devlet işletmeleri Devlet hazinesine gelir sağlamak gayesine çevrilmemelidir. Bunlar daha ziyade halk hizmetleri gören müesseseler olmalıdır. Bunlar büyük işletmelerin rollerini üzerlerine almalarıdır. Halka örnek olma, büyük teknik vasıtalarla halka yardım etmek, halka öğretme yeri olmak, tohumluk, fidan, fide ve damızlık gibi islah edilmiş istihsal malzemesini yetiştirip halka dağıtmak suretiyle ziraatın ilerlemesine ve kalkınmasına çalışmak Devlet işletmelerinin başlıca vazifeleri olabilir.

Memleketimizdeki ziraat işletmelerin diğer bir zaafı üzerinde daha durmadan geçemeyiz. Bu zaaf da bizdeki işletmelerin bir taraflı olmasından doğuyor. Gerçekten ziraat işletmelerimizde kültürler, tabii şartların ve varlıkların elverdiği nispette çeşitlenmemiştir. Yalnız kültürler değil aynı zamanda istihsalde olabileceği ölçülerde çeşitlenmemiştir. Bizde monokültüre dayanan işletmeler bulunduğu gibi, şöyle böyle polikültürlere göre biçimlenen işletmeler de vardır. Fakat bunların hiçbiri de teknik prensiplere uygun olarak ayarlanmış değildir. Elbette bizde de monokültürle uğraşan işletmeler bulunacaktır. Fakat memleketimizde ziraat işletmelerin umumiyetle polikültürlere elverişli olarak kurulmaları ve

yönlendirilmeleri zarureti vardır. Bu da Toprak Reformunun tatbikatından olan işletmeler kurdurulmasında gerçekleştirilebilir.

Toprak Reformu ile muvazeneli işletmeler bünyesi gerçekleştirilmek, işletme büyüklükleri buna uygun olarak ayarlanmak suretiyle bir yandan sosyal ve ekonomik muvazene sağlanmış, öte yandan tekniğin yardımı ve iş gücünün rasyonel kıymetlendirilmesi ile ziraî istihaller artırılmış olacak ve çiftçi gelirleri yükselecektir.

XII — TÜRKİYE'DE ZİRAİ İŞLETME ŞEKİLLERİ

Bilindiği üzere ziraî işletmeler türlü şekillerde idare edilebilir. Bunların başlıcaları; Doğrudan doğruya işletme şekli, Müdürle işletme şekli, İcarla işletme şekli ve Ortakçılıkla işletme şeklidir. Bu çeşit işletme şekillerinin her birinin şartları çok değişiktir. Bu yüzden aynı işletme şekli içinde, değişen şartlara göre, başka başka tâli tiplere de rastlanabilir.

Bu işletme şekilleri arasında toprak mülkünün tabiatına ve ziraatın karakterine en ziyade yaraşan işletme şeklinin toprağın doğrudan doğruya sahibi tarafından işletilmesi şeklidir. Bundan sonra işletmenin sahibi nam ve hesabına bir müdür tarafından işletilmesi gelir. İcarla işletme şekli ilk evvelkilerin faydalarını tam sağlayamaz. Hele iptidaî memleketlerde türlü mahzurları peşinden sürükler. En zararlı işletme şekli ortakçılıkla işletme şeklidir. Bu duruma göre Toprak Reformu daha ziyade işletmelerin sahipleri tarafından işletilmesi prensibini benimsemek ve daha ziyade bu işletme şeklini yerleştirmek zorundadır.

1 — DOĞRUDAN DOĞRUYA İŞLETME ŞEKLİ:

Yukarda da işaret edildiği gibi, doğrudan doğruya işletme şekli toprak sahibinin toprakları üzerinde bizzat işletme kurup onu kendisinin işletmesidir. Bu şekil işletmede toprağın ıslâhı, imarı, bakımı, verimliliğinin devam ettirilmesi daha ziyade mümkündür. Çünkü mal sahibi kendi mülküne yatırım yapacaktır. İşletmenin korunması ve veriminin artırılması yönündeki gayretler daha büyük olur. Hele işletme sahibi ziraat tahsil etmiş olursa netice daha iyi olur.

Türkiye'de küçük işletmelerde umumiyetle bu işletme şekli yaygındır. Köylüler kendi topraklarını kendileri işletirler. Yalnız köylü mülkleri üzerinde düzenli işletmeler kurulamadığından ve köylünün müsbet ilimlerden doğan meslek bilgileri de bulunmadığından bu şekil işletme faydalarını hakkiyle sağlayamamaktadır. Fakat köylünün ortak olarak işlediği arazi için doğrudan doğruya işletme şeklinin faydaları bahis konusu değildir.

Büyük ve orta işletmelerde de doğrudan doğruya işletme şekline de

memleketimizde rastlanır. Cenup vilâyetlerinde, Trakya'da, Ege'de ve Orta Anadolu'da orta işletmeler sahipleri tarafından işletilir. Fakat bunların çoğu meslek tahsili görmediklerinden, çocuk işleri kâhyalar eline bıraktıklarından doğrudan doğruya işletme şekli faydalarını tam olarak getirememektedir.

Orta ve büyük işletmelerin gerçekten düzenli olarak kurulmamış olmaları ve sahiden bilgili sahipleri tarafından idare edilmemiş olması memleket ziraatı için zararlı olmuştur. Bu yüzden ziraatımıza sermaye yatırımları yapılmamış ve müsbet bilgiler yerleşmemiştir. Şimdi bu gerçekler gözönünde tutularak artık doğrudan doğruya işletme şeklinin benimsenmesi şarttır. Reform tatbikatında toprak verilecekler için temel şart doğrudan doğruya işletme şartı olmalıdır. Bizim «Toprak benimseyenin değil onu bizzat işletenindir.» parolamız olmalıdır. Orta işletmeler için de bu prensibin benimsenmesinde büyük faydalar vardır.

2 — MÜDÜRLE İŞLETME ŞEKLİ:

Bazı hallerde müdürle işletme şekli de bir zaruret olur. Ehliyetli ve çalışkan müdürler bulunduğu takdirde bu şekil işletmenin mahzurları azalır. İleri memleketlerde bu işletme şekli oldukça yaygındır.

Memleketimizde ziraat işletmelerinin müdürle işletilmesi şekli pek yaygın değildir. Hele meslek tahsili görmüş kimselerin mukavele ile orta veya büyük işletmelerin idaresini üzerlerine aldıkları pek az görülür. Türkiye'de orta ve büyük işletmeler daha ziyade tecrübeli, fakat cahil kâhyalar tarafından idare edilir. Bu şekil idarelerde çocukluk hüsrarla neticelenir.

Memleketimizde bundan sonra orta işletmelerin müdürle işletilmeleri bazan bir zaruret olabilir. Bu şekil işletmede müdürün meslek tahsili görmüş olması şart koşulmalıdır. Ancak bu suretledir ki orta işletmeler teknik ve ekonomik prensiplere uygun olarak işletilmeye yönelebilirler.

3 — İCARLA İŞLETME ŞEKLİ:

Bu işletme şekli Avrupa memleketlerinin hepsinde de vardır ve bazılarında çok yaygındır. Ancak bu şekil işletme oralarda belli hukukî prensiplere ve düzenlere bağlanmıştır.

Türkiye'de parçalar halinde arazinin icara verildiği olağandır. Bunlar daha ziyade 1, 2, 3 yıllık olmak üzere kısa süreli icarlardır ve şartları da çok basittir. Memleketimizde toptan işletmelerin de icara verilmesi olağandır. Yalnız bu parça halinde arazi icarından daha az yaygındır. Bugün memleketimizde arazinin icarla işletilmesini faydalı saymak mümkün değildir. Çünkü bizde icar mukaveleleri teknik prensipleri ihtiva

etmez ve müddetler de kısa tutulur. Zaten bundan doğacak münasebetleri düzenliyen esaslı bir icar ve isticar kanunu da henüz tedvin edilmiş değildir. Bu konuda Medenî Kanunda bazı hükümler bulunmaktadır. Lâkin bu hükümler bu işletme şeklinin selâmetle yürütülmesi için kifayetsizdir. Bu itibarla Toprak Reformu ile esaslı bir icar ve isticar kanunu da tedvin etmesini zarurî buluruz. (?) Karşı sayfadaki kavramlar için.

4 — ORTAKÇILIKLA İŞLETME ŞEKLİ:

Ortakçılıkla işletme şekli memleketimizde, Doğrudan doğruya işletme şekline sonra en yaygın olan işletme şeklidir. Bu şekil işletme hem Türkiye ziraatının karakteristiklerinden biridir, hem de bu ziraatın geri kalmasının birçok sebeplerinin başlıca kaynağıdır.

Bu işletme şekli memleketimizin ayrı ayrı bölgelerinde başka başka adlarla anılır. Bu işletme şekline Trakya ve Marmara Bölgesinde «Yarıcılık» Ege Bölgesinde, Orta Anadolu'da ve Güneyde «Ortakçılık» ve Doğu bölgelerinde de «Marabacılık» adı verilir. Mamafih birçok yerlerde ona «Kiracılık» dendiği de bilinmektedir. Bu işletme şeklinin adları ne olursa olsun ana karakter hepsinde de birdir. Yalnız yerine göre şartlar değiştiğinden bazan aynı işletme şeklinin tâli tipleri ile karşılaşmak mümkündür. Biz burada bu işletme şekli için «Ortakçılık» adını umumî olarak kullanıyoruz.

Ortakçılık, toprak sahiplerinin topraklarını işletmek üzere başkalarına vermesidir. Bazan ortakçılardan iş gücünden başka bir şeyleri bulunmaz. Diğer istihsal vasıtalarının hepsi de toprak sahibi tarafından temin edilir. Hattâ bazan evler bile toprak sahibine aittir. Böylece ortakçılar topyekûn bir köy teşkil ederler. Bazan ortakçılardan kısmen istihsal vasıtaları bulunur. İşletme sermayeleri yoktur. Hülâsa taraflar müsavi kuvvette ve eşit şartlarda değildir. Toprak sahipleri rızıkları emniyette, iktisaden kuvvetli oldukları gibi buldukları yerlerde içtimaî, idarî nüfuz sahibidirlere. Ortakçılar, rızkından emin değil, ekonomik düşkün, hiçbir nüfuz ve tesir imkânlarına malik değillerdir.

Ortakçılarla toprak sahipleri arasında hiçbir yazılı mukavele yoktur, anlaşmalar hep şifahîdir. Bu anlaşmaların şartları zaten mahduttur. Yenilerini toprak sahipleri dikte eder. Anlaşma karşılığı ayniyattır. Yerine göre mhsulün yarısı, üçte biri, dörtte biri ortakçıya ötesi toprak sahibine aittir.

Ortakçılıkla işletmeden doğan münasebetler teamüllere, geleneklere ve göreneklere göre yürür. Bu münasebetlere ait düzenler ortaçağ kalıntılarıdır. Çok kerre insan haklarına ait Devletin kanunları bile bu gelenekleri ve görenekleri aşamaz. Ortakçı ve toprak sahibi arasındaki ihtilâflar hep bu geleneklere ve âdetlere göre halledilir ve tabîî çokluk top-

rak sahiplerinin lehine halledilir. Zaten yazılı bir mukavele bulunmadığından arazi sahipleri ortakçılara istedikleri zaman da yol verebilirler. Böylece ortakçılar ailelerinin «Rızık kaynağı»'nı kaybedebilirler. Onun için bu şekil işletmede ortakçılar âdeta «Rızık emniyetsizliği» içindedir.

Ortakçı ve toprak sahibi münasebetleri nadir hallerde dostanedir. Umumiyetle iki taraf da karşı karşıya bulunur. Arazi sahipleri ortakçıların bilgisizliğinden, tembelliğinden, yalancılığından şikâyet ederler. Mahsul kaçırdıklarını, hırsızlık ettiklerini ileri sürerler ve onlara güvenmezler.

Bunlara karşılık ortakçılar da toprak sahiplerine itimat etmezler. Onlara murabahacı, hak yiyen ve zulmeden insan gözü ile bakarlar. Hulâsa her iki taraf da samimî işbirliği içine giremezler. Ortakçı ve toprak sahibi münasebetlerinin bu durumu içtimaî huzuru devamlı olarak bozmaktadır.

Yalnız memleketin batısından doğusuna doğru gittikçe ortakçı ve toprak sahibi münasebetleri kötüleşir. Memleketin batı taraflarında ortakçı ve toprak sahibi münasebetleri karşılıklı menfaat temeline dayanır görünmektedir ve sosyal özürler bulunmamaktadır. Ancak buralarda teknik ve ekonomik mahzurlar göze çarpar. Fakat doğuya doğru gidildikçe bu münasebetler ekonomik ve sosyal bakımlardan çok fenalaşır. Hattâ ortaçağın toprak usaklığı münasebetlerine çalar. Şüphesiz bu aşırıda ve inkılâp Türkiyesinde bu ortaçağ kalıntılarının böyle sürüp gitmesine müsaade edilemez. Bütün bunların tasfiye edilmesi lâzımgelir.

Teknik bakımdan da ortakçılıkla işletme şekli zararlıdır. Ortakçı, toprak kendisinin olmadığı için emek çekerek onun ıslâhına, imarına yanaşmaz. Toprak bakımı diğer verimlendirme tedbirleri üzerinde durmaz. Toprak sahibi de arazinin ıslâhı, imarı için yatırımlara girişmez. Bunları ortakçısının yapmasını ister. İşte bu sebeplerden vatan toprakları marmurlaşamaz, hor kullanılır ve ziraatımız da ilerliyoruz. Ortakçılıkla kullanılan topraklar meyvecilik, bağcılık ve yoncacılık gibi devamlı kültürler yapılmaz.

Teknik ve ekonomik bakımlardan, en fenası, bu topraklar üzerinde işletmelerin kurulmamasıdır. Ortakçı toprak kendisinin olmadığından onu geçici kullandığından işletme tesisleri kurmağa yanaşmaz. Devamlı kültürlerle girişmez. Toprak sahibi ise cahil ortakçılara için bu tesisleri çok görür. Yatırımları göze alarak toprakları üzerinde işletmeler kurmaya gitmez. Bu sebeplerden ortakçılıkla işletilen arazide teknik bir ziraat tatbik edilemez. Topraklar bir nevi göçebe ziraatı ile istismara çalışılır.

Hulâsa ortakçılıkla işletme şekli teknik, ekonomik, sosyal hattâ idarî ve siyasî bakımlardan zararlı olan bir işletme şeklidir. Bu işletme şekli sürüp gittiği takdirde Türkiye ziraatının ilerlemesi ve verimli bir hale

getirilmesi çeşit çeşit engellerle karşılaşacaktır. Öte yandan köylü cemiyeti de rızık emniyetine ve huzura kavuşamayacaktır. Kaniunlarımız vatandaşlarımıza en hudutsuz hürriyetleri bağışlasa da cemiyetimizin içinde göreklenmiş bulunan bu ortaçağ rejimi işletme şekli gene de milyonların ekonomik-sosyal şahıslara bağlılığı neticesini doğuracak ve hürriyetleri hiçe indirecektir. Onun için Toprak Reformunun ortakçılık sistemini kökünden söküp atması, bu işletme şekline ait teamülleri, gelenekleri radikal bir şekilde tasfiye etmesi şarttır. Türkiye için ideal, köylülerimizin kendilerine yetecek topraklar üzerinde, bütün aile iş kuvvetlerini kıymetlendiren ve aile geçimlerini sağlıyan müstakil işletmelere sahip olmasıdır. Bu siyasî, iktisadî, sosyal rejimimizin de ana şartıdır sanırız.

XIII — TOPRAK REFORMUNUN TEKNİK MESELELERİ

Toprak Reformunun hukukî, idarî, ekonomik ve sosyal meseleleri yanında Türkiye ziraatının daha bir serî teknik meseleleri bulunduğu da kısaca dokunmak isteriz. Her ne kadar bu teknik meselelerin bir kısmı Toprak Reformu ile birlikte çözülebilirse de, onların sonradan şümüllü bir teknik ıslâhat kanunu ile çözümlenmesini zarurî buluruz. Bu meseleler hakkında bir fikir verebilmek için onlardan bazılarını burada belirtmek faydalı olur düşüncesindeyiz.

Bugün ziraatımızın en bariz karakteristiği onun teknik bakımdan geri oluşudur. Çünkü çiftçiliğimiz ampirik bilgilerle yapılmaktadır. Ampirik ziraat bilgileri hayatın müşahedesinden, hâdiselerin yaşanmasından doğar, uzun zamanlar içinde meydana gelir ve nesilden nesile geçer. Bunların yenilenmesi uzun zamanlar içinde mümkün olur. Onun için bu bilgilerle yapılan ziraat durgun yani statiktir, kolay ilerliyeemez.

Sonra ampirik bilgilerle yapılan ziraatda görenek usuller uygulanır, bu usuller de gayet ağır değişir, statiktir. Bu usuller kendine göre de sistemler meydana getirmiştir. Bütün bunların hepsi de ziraatımızın geriliğinin başheba sebepleridir.

Şimdi Türkiye ziraatının teknik bakımdan ilerletilmesi için ampirik bilgiler yerine müsbet ilimlerden doğan meslek bilgilerinin çiftçilerimize mal edilmesi ve teknik usullerin ziraatımıza yerleştirilmesi şarttır. Çünkü meslek bilgileri de, teknik usullerde dinamiktir, çabuk yenileşirler, ilerlerler. Binaenaleyh ziraatımızda eski ampirik usullerin ve sistemlerin değiştirilmesi, yerine teknik usullerin ve sistemlerin yerleştirilmesi teknik bir dâvadır.

Sonra çiftçilerimiz bugünkü seviyeleri içinde tabiatla mücadeleye atılmış değillerdir. San'atlarında daha ziyade tabiata boyun eğmekte veya tabiata uymaktadır. Onun içindir ki bizde toprak ıslâhı, toprak koruması

ve toprak bakımı birer mesele olamamıştır. Bu itibarla çiftçi kitlesini tabiatla mücadeleye zorlamak icap eder.

Meselâ memleketimiz erozyonlar memleketidir. Bu yüzden topraklarımız aşınıp, yıkanmakta ve sularla denizlere sürüklenip götürülmektedir, topraklarımız gittikçe fakirleşmektedir. Bu Türkiye ölçüsünde bir hâdisedir. Buna karşı mücadeleye atılmak gerektir.

Gene topraklarımız imar, islâh yüzü görmemiştir. Bu toprakların verimlendirilmesi için de geniş bir islâh faaliyetine geçmek icap eder.

Topraklarımızın gübrenemediği bilinmektedir. Hayvan gübresi tezек yapılarak yakılmaktadır. Sun'î gübreler de memleketin her yakasında kullanılmamaktadır. Toprakların gübrenmelerini sağlamak için de bir sıra tedbirlere ihtiyaç vardır.

Memleketimizin geniş bölgelerinin yarı kurak olduğunu biliyoruz. Fakat yurdumuzda var olan küçük, büyük sulardan, yerüstü ve yeraltı sularından rasyonel bir şekilde faydalandığımız iddia edilemez. Bunun için suların inzibat altına alınması, mazbut kanallar ve harklarla akıtılması ve idareli kullanılması da bir seri teknik işler ortaya çıkarmaktadır.

Nihayet ziraatımıza düzgün bir münavebe yerleşmiş değildir. Onun için topraklarımız sürekli olarak istismar edilememektedir. Ziraatımıza düzgün bir münavebenin yerleştirilmesi de bir teknik dâvadır.

İşte bu sayılan ve benzeri teknik meselelerin de çözümlenmesinin zarurî bulunduğu kanaatındayız. Ancak Toprak Reformunun gerçekleştirilmesi bunların çözümlenmesini bir hayli kolaylaştırır. Bu meselelerin ilmî temellere dayanılarak teknik şekilde çözümlenmesi ziraatımızın ampirik ziraattan teknik ziraata geçişini sağlayacaktır. Bunların gerçekleştirilmesi için geniş bir teknik islâhat kanunu çıkarılabilir.

XIV — TOPRAK REFORMU KARŞISINDAKİ TELÂKKİLER

Memleketimizde Toprak Reformu karşısında herkesin aynı telâkkide ve aynı zihniyette bulunduğu iddia edilemez. Dün olduğu gibi bugün de Toprak Reformunu lüzumsuz bulanlar, bu reforma bazı bakımlardan itiraz ederler, reforma düpedüz karşı duranlar ve nihayet reformdan yana olanlar vardır. Bu başka başka zümrelere ve çevrelere mensup olanların reform karşısındaki telâkkileri ve ileri sürdükleri bazı düşünceler üzerinde durarak görüşlerimizi belirtmeyi faydalı buluyoruz.

Önce sunu açıklamak yerinde olur: Türkiye'de Toprak Reformunun mahiyeti, gayeleri iyice anlaşılmış değildir. Bunun gibi de reformu gerektiren gerçekler ve zaruretler henüz daha aydın olarak bilinmemektedir. Eğer Toprak Reformunu gerektiren gerçekler ve zaruret açık olarak

bilinirse ve onun mahiyeti ve gayeleri kavranırsa milletimizin ezici çoğunluğunun Toprak Reformundan yana olacaklarına şüphe etmiyoruz.

Toprak Reformunu lüzumsuz bulanlar, onu zarurî kılan teknik, ekonomik ve sosyal sebepleri iyice bilmiyorlar. Bunlar toprağın benimsenişine ve kullanımına ait pürüzlerin zaman içinde düzeleceğini sanmaktadırlar. Halbuki Türkiye’de arazinin benimsenişine ve kullanımına ait aykırılıklar ve bunlardan doğan münasebetler yüzünden beliren ihtilâflar uzun zamanlardan beri hayatımızda sürüp gelmektedir. Zaman bunları düzeltemedikten başka büsbütün kesinleştirmekte ve şiddetlendirmektedir. Sonra bu meselelerin zamanla, kendiliğinden en iyi şekilde halledileceğini de kimse temin edemez. Bilâkis zamanın bunları millî ekonominin menfaatlarına aykırı ve Devlet için tehlikeli istikametlerde inkişaflara götürmesi tehlikesi vardır. Binaenaleyh bu meselelerin bir defaya mahsus olmak üzere toptan düzeltilmesinden başka çare yoktur. Toprak Reformunu lüzumsuz bulanların mümessilleri idare ve politika çevrelerine mensup olan kimselerdir. Bunlar, olanın olduğu gibi bırakılmasını, memleketin gâilesiz idaresi için zarurî saymaktadır. Toprak Reformu elbette birçok çetin işleri peşinden sürükleyecektir ve belki bazı gâilelerin çıkmasına da sebep olabilir. İşte bunlara katlanmak istemiyenler, reformu lüzumsuz bulurlar. Ama millî ekonominin sağlam temellere kavuşmasını, cemiyetin ve Devletin müstakar düzenler içinde serpilip gelişmesini isteyenler, Toprak Reformunu zarurî bulurlar. Toprak Reformu bu memlekette millî inkılâpların bir icabıdır. Bundan kaçınılması mümkün değildir.

Bazılarının Toprak Reformu için önce kadastronun yapılmasını şart koştuklarını biliyoruz. Bunlar memleket kadasrosu bitirilmeden reform hareketlerinin başlamamasını doğru bulmaktadırlar. Memlekette kadastronun yapılması çok özlenir. Toprak Reformu ise kadastro yapılmadan da bu memlekette gerçekleştirilebilir.

Toprak Reformuna karşı duranlar, türlü itirazlar ileri sürmektedirler. Bu itirazlar arasında, arazinin parçalanacağı, büyük işletmelerin parçalanması ile Türkiye’de istihsalin gerileyeceği ve küçük işletmelerde makinaların tatbik edilemeyeceği ve ziraatın teknik ilerlemesinde öncülük ve örneklik yapamayacakları bulunmaktadır.

Peşin olarak şunları belirtmek isteriz. Bu itirazların Türkiye’nin realiteleri ile hiçbir münasebeti yoktur. Onların çoğu da bizim memleketimiz gerçekleri karşısında nazarî kalır.

Bir kerre Türkiye’de büyük arazi mülkleri üzerinde büyük işletmeler kurulmadığını daha önceden belirtmiş bulunuyoruz. Bu durumda on-

ların büyük istihaller yaptıkları söylenemez. Gene daha evvelce de belirttiğimiz üzere büyük arazi mülkleri parça parça ortaklıkla işletilmektedir. Yani küçük işletmeler halinde istihsal yapmaktadır. Toprak Reformu işte bu durumda bulunan büyük arazinin - büyük işletmenin - değil - dağıtılmasını - hedef tutmaktadır. O halde Türkiye'de büyük istihaller yapan büyük işletmeler yok denecek derecede azdır. Şunu kesin olarak ifade etmek isteriz ki Türkiye'nin ziraî istihaller yekûnu küçük işletmelerin istihalleri ile toplanmaktadır.

Bundan başka Toprak Reformu orta mülkleri ve orta işletmeleri ortadan kaldırmıyor. Bilâkis onların kurulmalarını teşvik ediyor ve onları koruyor. Bugün orta arazi mülklerinin hepsi üzerinde de işletmeler kurulmuş değildir. Bunların hepsinde de işletme kurulduğu takdirde her biri birer istihsal mekanizması haline geleceklerdir. Bunların yanında dağıtılan topraklar üzerinde de düzenli köylü işletmeleri kurulması bir ana prensiptir. Toprak Reformu ile bunlar gerçekleştirildikten sonra bu memleketin ziraî istihalleri kat kat artacaktır. Şu halde Toprak Reformu ile istihallerin gerileyeceğini iddia etmek mesnetsiz, acaip bir iddia olur.

Türkiye'de asıl bugün arazi çok parçalanmıştır. İstatistiklere bakılırsa köylü işletmelerinin 1/3 den fazlası 1-20 dönüm büyüklüğündedir. Bunlar âdeta cüce mülkler, cüce işletmelerdir. Toprak Reformu bunları yeter hadde çıkarmayı gözetmektedir.

Toprak Reformu ile arazi parçalandığı takdirde büyük ziraat makineleri kullanılamıyacağı düşüncesinin de bizim realitelerimiz karşısında pek geçerliği yoktur. Çünkü: 2000 - 3000 dönüm büyüklüğündeki orta işletmelerde her çeşit ziraat makineleri kullanılabilir. Küçük işletmelere yarayışlı makineler de vardır ve bunlar gittikçe mükemmelleşmektedir.

Büyük işletmelerin ziraatın ilerlemesinde öncülük ve örneklik yaptıkları fikri de memleketimizde tutulur bir düşünce olamaz. Çünkü: Türkiye'de bu rolleri oynayan büyük işletmeler görülmemiştir. Bu hizmetleri memleketimizde sadece Devlet işletmeleri yapmışlardır ve yapmaktadırlar. Toprak Reformu plânında da Devlet çiftlikleri bu hizmetleri görmek üzere geniş bir yer almaktadır.

Türkiye'nin tabîî şartları, arazi teşekkülleri, ekonomik şartları ve sosyal yapısı mülkiyet bünyesinde küçük köylü mülklerinin ve işletme bünyesinde küçük köylü işletmelerinin yer almasını gerektirmektedir. Bu işletmeler daha ziyade «İş entansitesi»ne uygun olarak biçimlendirilecektir. Bunların yanında belli nispetlerde orta işletmeler yer alacaktır. Orta işletmeler de «Sermaye entansitesi»ne göre biçimlendirilebilir. Memle-

ketin mülkiyet ve işletme bünyesinde büyük mülklerin ve büyük işletmelerin halk hizmetleri görmek üzere Devlet elinde bulunmaları doğru olur.

Toprak Reformuna karşı duranlardan bazıları, reform hareketlerini komünizme gidış olarak da damgalamaya çalışmışlardır. Böyle bir iddiayı Toprak Reformunun mahiyeti ve gayeleri yalanlamaktadır. Toprak Reformu Türkiye'de bugün var olan mülksüzleri ve mülkü yetmiyenleri yeter mülk sahibi yapmayı ve bunların nafakalarını emniyet altına almayı gözetmektedir. Memleketimizde bugün yekûnu milyonları aşan mülksüzler ve mülkü yetmiyenler sosyal nizam için büyük bir tehlikedir. Komünizm cemiyet içinde bu kategori insanlar üzerine hesap yürütür. Toprak Reformu ise bunların ortadan kaldırılmasını hedef tutuyor. Bu itibarla reform hareketleri komünizmi önleyici bir davranıştır. Türkiye'de Toprak Reformunu ancak Komünistler istemez. Bunlar cemiyette mülksüzlerin ve mülkü yetmiyenlerin çoğalmasını ve sefaletin gittikçe koyulaşmasını, böylece bir gün ihtilâlin kaçınılmaz bir hale gelmesini arzular. Bu memlekette bazılarının geniş malikâneler üzerinde saltanat sürmeleri pahasına, milyonların rızk emniyetsizliği içinde kıvrınmalarına göz yumulamaz ve bu cemiyet kargaşalık tehlikesi ile karşı karşıya bırakılamaz.

Toprak Reformuna karşı duranlardan bazıları köylülere verilecek toprakları onların kıymetlendiremeyeceklerini, başkalarına satacaklarını veya terkedeceklerini ileri sürdüklerini biliyoruz. Bu çeşit mülâhazaların toprak dağıtımının şartları bilinmediğinden ortaya atıldığı bellidir. Daha evvel de işaret edildiği üzere toprak verilecekler, bu toprakları bizzat işlemeye, enaz 25 sene elden çıkarmamaya ve bu topraklar üzerinde işletmeler kurmaya mecbur tutulacaklardır. İşletmelerin kurulması için kendilerine yeter miktarlarda kuruluş kredileri de verilecektir. Binaenaleyh bu çeşit mülâhazaların vârit olmaması gerektir.

Memleketimizde Toprak Reformuna karşı duranların çoğu ellerinden topraklarının alınmasından korkanlardır. Bunlar topraklarının ucuz bedelle alınmasından çekinmektedirler. Toprak Reformu hiçbir vatandaşın mülkünü bedelsiz ve yok bedelle almayı gözetmemektedir. Elbette istimlâk edilecek arazinin bedeli ödenecektir. Şüphesiz bu bedelin ispekülâtif fiyatlara göre takdiri düşünülemez. Bedellerin takdirinde vatandaşların korunacağına şüphe edilmemelidir. Ancak reformun bir sosyal dayanışma prensibini benimsediği, bu bakımdan toprak bedellerinin takdirinde sosyal adalet ölçülerinin kullanılmasının zarurî bulunduğu unutulmamalıdır.

Buraya kadar yapılan açıklamalarda Toprak Reformuna karşı ileri

sürülen itirazların sağlam temellere dayanmadıkları anlaşılmuştur sanırız. Zaten bu itirazların da reformun mahiyetinin ve gayelerinin iyice anlaşılmasını olmasından çıktıklarını tahmin ediyoruz. Bundan 15 yıl önce Toprak Reformuna karşı mukavemetler belki daha sertti. Bugün durum çok değişmiştir. Çünkü böyle bir reformun zaruretlerini kavrayan ve onun gerçeklerini bilen büyük bir aydınlar kalabalığı vardır. Millî hayatımızdan «eskiyi» tasfiye etmek isteyen inkılâpçı zihniyet bugün dünden daha yaygındır. Toprak Reformu da inkılâbın kadrosu içinde yer alan bir dâva haline gelmiştir.

Süpheşiz Toprak Reformundan yana olanların başında memleketin aydınları bulunmaktadır. Bunların içinde de ziraatın münevver meslek adamları bu dâvanın temsilcileridir. Fakat Toprak Reformunun asıl dâvacıları topraksızlar ve toprağı yetmiyenlerdir. Hattâ bütün köylülerdir diyebiliriz. Bunların ne büyük bir kitle teşkil ettiklerini söylemeye hacet yoktur. İşte böyle bir kitlenin dâvası haline gelen Toprak Reformunun kaçınılmaz bir zaruret olduğuna ve mutlaka gerçekleştirilmesi gerektiğine inanıyoruz.

XV — TOPRAK REFORMU HAKKINDA TAVSİYELER

Toprak Reformunun memleketimizde aksamadan ve muvaffakiyetle yürütülebilmesi için bazı tedbirlerin önceden alınmasını faydalı buluruz. Bu tedbirlerin başlıcaları şunlardır :

1 — Reform hareketleri başlamazdan önce halkımızın, umumî efkârın, onun mahiyeti, gayeleri, zaruretleri hakkında iyice aydınlatılması lâzımdır. Bu her türlü menfi propagandaları önler ve dâvayı doğrudan doğruya köylü kitlesine maleder.

2 — Toprak Reformunun parti politikaları dışında millî bir dâva olarak benimsenmesini sağlamak icap eder. Bu dâva partilerin, siyasî mücadelelerde, propaganda konusu olmaktan çıkarılmalıdır. Bunun için Anayasaya bazı prensip hükümlerinin konması bir zarurettir.

3 — Toprak Reformunun memleketin sadece belli bölgelerinde tatbiki, diğer bölgelerin oluruna bırakılması doğru olmaz. Bu reform bütün Türkiye'ye şâmil olarak düşünölmelidir. Ancak maddî imkânlarla göre bölgeler sıraya konabilir.

4 — Reformun, tatbik edildiğı bölgede, bütün meseleleri birden ele alınmalıdır. Onların bazılarının ele alınıp bazılarının sona bırakılması doğru olmaz. Meselâ bir bölgede toprak dağıtıp bu topraklar üzerinde işlemler kurdurulmasını sonraya bırakmak yanlış olur.

5 — Reform hareketleri bir kerre başladıktan sonra hiç durdurulmadan, bitinceye kadar, yürütülmesi şarttır. Bu dâva bir kere ele alınıp sonradan bırakılacak ve bir zaman sonra tekrar ele alınacak bir dâva değildir.

6 — Toprak Reformu tatbikatında Tapu Kadastro, iskân daireleri ile Adliye ve Bayındırlık Vekâletleri ile işbirliği tertiplenmelidir. Diğer Devlet teşkilâtının, bilhassa idarî teşkilâtın yardımları sağlanmalıdır.

7 — Toprak Reformunun tatbikatı için ayrıca bir ihtisas organizasyonu meydana getirilmelidir. Bu organizasyon yeter vasıtalarla iyi bir şekilde cihazlandırılmalıdır.

8 — Toprak Reformunun tatbikatı için yetişkin personele ihtiyaç vardır. Bu personelin bir kısmı Ziraat Vekâletinde mevcuttur. Diğerleri ihtisas kursları ile çabucak yetiştirilebilir.

9 — Toprak Reformunun tatbikatı için ayrıca bir finansman kaynağı zarurîdir. Devlet bu vesile ile ziraata büyük ölçüde yatırımlar yapmayı göze almalıdır ve bundan da çekinilmemelidir.

10 — Herşeyden evvel yeni bir «Toprak Statüsü» hazırlanmalıdır. Bu reform hareketlerinin dayanağı olacaktır. «Çiftçileri Topraklandırma» Kanunu bunun için hareket noktası olabilir.

XVI — TOPRAK REFORMUNUN SAĞLIYACAĞI FAYDALAR

Bütün memlekete şâmil bir Toprak Reformunun yalnız bir yandan değil türlü yanlardan ve yönlerden çeşit çeşit faydalar sağlayacağına hiç şüphemiz yoktur. Teferruata kağımsızın, bu konudaki görüşlerimiz aşağıda kısaca arz edilmiştir:

1 — Toprak Reformunun hukuk bakımından sağlayacağı faydalar bir bir sayılamıyacak kadar çoktur. Bu reform memlekete, Devletin karakterine, millî ekonominin yapısına ve cemiyetin bünyesine ve temayüllerine uygun modern bir «Toprak Statüsü» kazandıracaktır. Bu statü toprağın benimsenişinden ve kullanılışından doğan münasebetleri teknik, ekonomik ve sosyal prensiplere uygun olarak düzenliyecektir. Böylece «Millî emniyeti» ve «Rızık emniyeti» kesin olarak temin edilmiş olacaktır. Artık bundan sonra, hudut nizaları, tecavüzleri, mülkiyet iddiaları ve bu yüzden doğan bütün rahatsızlıklar ortadan kalkacaktır. Herkesin mülkünün hudutları belli, genişlikleri tapuda kayıtlı ve asıl sahipleri üzerine tescil edilmiş olacaktır. Toprağın işletilmesinden, vergilerden ve kredi işlerinden doğan münasebetler daha kolaylıkla yürütülebilecektir. Bütün bunlar çiftçilere huzur ve ferahlık verecektir.

2 — Toprak Reformu sosyal bakımdan da birçok faydalar getirecek-

tir. Herşeyden evvel reform milyonları aşan mülksüzleri ve mülkü yetmiyenleri yeter ölçülerde mülk sahibi yapmakla cemiyeti sağlam temeller üzerine oturtmuş olacaktır. Cemiyet türlü ihtilâtlardan ve tehlikelerden korunmuş olacaktır. Sonra köylü cemiyetinde hüküm süren gelenekleri ve görenekleri tasfiye etmekle onun gelişmesinin engellerini de ortadan kaldıracaktır. Böylece köylü cemiyeti dayanışma temelleri üzerinde uzlaşık, barışık, muvazeneli ve hür bir cemiyet bünyesine kavuşmuş olacaktır.

3. — Toprak Reformu asıl büyük faydalarını iktisadî alanda gösterecektir. Bu reformla Türkiye ziraatı ilmî ve teknik temeller üzerinde yeni baştan kurulmuş olacaktır. Ziraatımız görenek usullerden kurtulacak, teknik usullerle işler bir duruma girecektir. Asıl bundan sonra milli ekonominin sağlam bir temeli haline gelecektir. Bu reform vatan topraklarının ıslâhını, imarını mümkün kılacaktır ve bu topraklar üzerinde düzenli işletmeler kurulması gerçekleşecektir. Bütün bunlar toprakların verimini yükseltecek, ziraî istihşalleri artıracak, kalitelerini iyileştirecektir. Bu suretle Türkiye ziraatı gümrah bir servet kaynağı haline gelecektir. Diğer ekonomi alanlarının geliştirilmesi için gerekli servetler bu kaynaktan çekilebilecektir. Şüphesiz çiftçilerin gelirleri artacak ve refahları da yükselecektir.

Hulâsa teknik, ekonomik ve sosyal bakımlardan Toprak Reformunun reel bir inkılâp olduğuna kani bulunuyoruz. Bunun biran evvel gerçekleştirilmesini temenni ediyoruz.